KURTULUŞ

sosyalist dergi

ULUSAL SORUN
ÜZERİNE ELEŞTİRİLER

•

"DEVRİMCİ GENÇLİK"
VE
"GENÇLİĞİN DEVRİMCİ
EYLEMİNİN BİRLİĞİ"
ÜZERİNE

•

ANGOLA'DA
BİR DAYANIŞMA HAREKETİ
FİDEL CASTRO

3

AĞUSTOS 1976

KURTULUŞ
sosyalist dergi

AYLIK DERGİ
Ağustos 1976
YIL : 1 — SAYI : 3

Sahibi: **İsmail AYÇİÇEK** / Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : **Mustafa EKER** / Yönetim ve Yazışma Adresi: İbrahim Müteferrika Sok. Fazilet Han, Kat: 4 No: 409 ULUS - ANKARA / Abone Bedeli : **Yıllık 75 TL. Altı Aylık 40 TL.** dir.

İÇİNDEKİLER

Dizgi :
BAŞARAN MATBAASI
Baskı :
UFUK MATBAASI
Cağaloğlu Molla Fenari Sok. Yıldız Han. Kat: 3
Telefon : 26 43 09

DEVRİMCİ GENÇLİK NEREYE YÖNELMELİ?

1971 yenilgisi sonrası gençlikte nispi bir derli topluluk vardı. Çeşitli «siyasi yoğunluk» lar daha bu düzeyde belirginleşmemiş, nüanslar arasındaki ayrılıklar bu boyutlara daha ulaşamamıştı. Şimdi ise bir bardak suda olmayacak fırtınalar koparılıyor, sanki hareketin bölünmüşlüğü yetmiyormuş gibi yeni «tekkeler» açılıyor. Öncede belirtmiştik, bir anlamda ideolojik mücadele ile amaçladığımız; bu tür ayrılıkların üzerine gitmek hiç olmazsa polemiklerin bir kör döğüşüne dönmesini engellemek, ideolojik mücadelenin anlaşılırlığını sağlamak, özetle billurlaşmayı yaratacak davranışlar içine girmektir. Şüphesiz böyle davranabilmenin ön koşulu, hastalıkların maddi temelini yakalamaktır. Ancak soruna böyle eğildiğimizde hastalıkların tedavisi yoluna gidebiliriz, yani bu dağınıklığın maddi temelinin ne olduğu tesbiti dün gibi bugün de geçerliliğini korumaktadır. Sorun kabaca şöyle ifade edilirse pek hatalı davranmış olmayız; Bugün gençlikteki bölünmüşlük, sosyalist hareketin dağınıklığının gençlikteki tezahürüdür, sosyalist hareketteki bölünmüşlüğün nedeni ise en kaba biçimi ile işçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareketin hâlâ çakışamamasıdır. Sorun 1920'lerde ne ise, 1971'lerde ne ise günümüzde de aynıdır: Sosyalist hareketle, işçi sınıfı hareketinin çakışamaması olgusudur. Gerçi bir anlamda da günümüzdeki bunalımın bir diğer ifade biçimi artık sosyalist hareketle işçi sınıfı hareketinin özdeşleşmesi sıkıntısıdır, bu yönde gelişen hızlı adımlardır.

Görevimiz sosyalist hareketin birliğini savunmak, bu yönde çabalarda bulunmak yanında, bu süreci hızlandıracak davranışlar içine gençlikte de girmek olmalıdır. Şüphesiz burada yani gençlikte birlikçi davranışlar içine girmek, bu yönde somut çabalarda ve iyiniyet gösterilerinde bulunmak geçici olarak güçsüzlük görünümlerine, diğer fraksiyonların bu tutumu istismar çabalarına bürünebilir. Bu geçicidir. Tutarlı davranışlar, birlikten yana tutarlı adımlar ergeç meyvelerini verecektir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, gençliğin parçalanmışlığı sosyalist hareketin bölünmüşlüğünün yansımasıdır. Diğer bir anlamda da, kabaca ülkemizin sorunlarını değerlendirmede ülkenin somut koşullarına eğilme yerine «şabloncu» yaklaşımların tezahürleridir. Bizlerin hareket ettiricisi somut koşulların, somut analizi olmalıdır. Buradan hareketle devrimci coşkumuzun, sosyalist bilincin kitlelere aktarılması esas görevimiz olmalıdır.

Bu perspektifle bu günkü yaklaşımımızda geçmişi tutarlı bir değerlendirmeye tabi tutmak, ondan gerekli dersleri çıkarmak zorundayız. Özellikle yoğun bir potansiyel taşıyan devrimci gençliğin değerlendirilmesi hâlâ güncelliğini korumaktadır. Bu tutum içinde olmak herşeyden önce reçeteci davranışlardan uzak kalmayı yaratıcı arayışları gerektirir. Ayrıca geçmişin oldukça zengin, devrimci gençlik hareketi pratikleri söz konusu. Tabii bu davranış içine girmek geçmişe alabildiğine «küfür»den veya «tapınma»dan geçmez. Hele hele vatan, millet, sakarya nutuklarından hiç geçmez.

Sosyalist gençliği kucaklama çabası içinde olan «fikir kulüpleri» zamanında, çabalar konferansları ve tartışmaları aşamıyordu. Özellikle de fikir kulüpleri üzerinde etkinlik kuran TİP'in «aman dikkatli olalım faşizm gelir» anlayışı, buraları iyice

tartışma kulüpleri havasına büründürmüştü. «Dev-Genç» ile birlikte devrimci gençlikte kitlelerle kaynaşma çabası içine girdi. Bu tutum, geçmişe nazaran kazanılan hareketlilik kısa zamanda devrimci hareketin hem öncüsü hem de sözcüsü görünümüne büründü. Tabii o bünye ile böyle bir zorunluluk nereye kadar taşınabilirse oraya kadar götürülmeye çalışıldı.

Gerçi bugün sosyalist hareketin zaten bir olduğundan, bunuda kendilerinin temsil ettiği iddiasında bulunanlar da var. İlginçtir, özellikle bu tür grupların da gençlikteki etkinlikleri hemen hemen yok gibi: Tabii sosyalist hareketi onlar temsil ettiğine, ve o da tek olduğuna göre, sosyalist gençlikten de söz edilemez. Bizler bu sorumsuzluk içinde olamayız. Devrimci gençliğin potansiyelinin çarçur edilmesine karşı çıktık, karşı çıkacağız. Böyle bir potansiyelin çarçur edilmesine hiçbir sosyalistin göz yummaya hakkı yoktur. Tabii bu tesbit yapılırken bir başka hataya düşülmemelidir: Geçmişte de devrimci gençlik perspektifini aşamamış bir çok arkadaş objektif olarak ne söylerse söylesin yaptıkları itibariyle gençlik çerçevesi dışına bir türlü çıkamıyordu. Bir diğer yanlış eğilimde genellikle teoriye boş verme, yeterince eğitim sorunlarıyla uğraşmamaktır. Oysa her zaman en sık kullanılan söz «devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz» dır. Eğer biz bilime, eğer biz Marksizm - Leninizme inanıyorsak, onun ışığında onun yol göstericiliğinde hareket etmeliyiz.

Sosyalist hareket için günün görevlerini tesbit ederken, çıkan ve çıkması muhtemel hastalıkları da doğru analiz etmek zorundayız. Bugün özellikle sosyalist harekete musallat olan hastalık sağ ekonomist, kendiliğindenciliği pohpohlayan bir hastalıktır. Özellikle öğrenci gençlikte keskin boyutlara

varan mücadelelere ilgisizlik ve her geçen gün bu ekonomistlerin CHP'ye yaklaşımlarında ifadesini bulmaktadır.

Öğrenci gençlik toplumun en canlı ve en aydın kesimidir. Öğrenmeye açık, adeta susamıştır. Bu durumun doğru tesbiti bir anlamda devrimci gençlikte yapılabileceklerin de tesbitidir. Bu canlılığın, bu potansiyelin tutarlı uygulamaları verimli sonuçlara ulaşacaktır. Çünkü aydın ve genellikle küçük burjuva kökenli olma niteliğiyle, eğer yığınlarla canlı bağlar oluşturulamazsa bireyciliğe eğilimler artacaktır. Özellikle kafalara çakılması gereken gerçek; düşmana karşı sürdürülen mücadelenin sadece gençliğe dayanılarak kaznılamıyacağıdır. Bu nedenle kitlelerle bağ, kitlelerle kaynaşma onları kurtarmaya çalışma anlayışı yerine onlarla birlikte kurtuluşu amaçlayan bir anlayışa ulaşılmalıdır. Bu gerçeği saptarken bir hatayı da vurgulamak gerekir. Genellikle kitleler içinde yapılan çalışmalar «popülist» bir anlayışı içinde taşıyor, oysa kitlelere öğretmen ve öğrenci olmayı bilmek şiarımız olmalıdır.

TİP'in etkin olduğu zamanlar da, gençlerin gecekondu çalışmaları bütün olumsuzluklarına karşın kitlelerle bağ oluşturmak açısından yabana atılmayacak deneyler kazandırmıştı. Yine Dev - Genç zamanı yoğun köy çalışmaları da bütün olumsuzluklarına karşın yine de yabana atılmıyacak deneyler kazandırmıştı. Gençler ancak geçmişten bu olumlu yanları alarak geçmişin mirasçıları olabilirler.

Doğaldır ki bilinç taşıyıcılığı görevi doğru bir siyasetin ürünü olursa başarılı olabilir. Bu doğru siyaset anti - oligarşik devrim mücadelemizin programlaştırılması biçimine ulaştığı ölçüde tutarlı olacaktır. Bu tutarlılıkta kitlelerle yoğun ilişkiler

içine gireceklerin hangi siyaseti nerelerde, nasıl uygulayacaklarına bağlıdır.

Sosyalist hareketin dağınıklığı bir merkezi yönlendirmeden yoksunluğu, özellikle bu tür çalışmalarda kendini herşeyden çok hissettirecektir. Bu durum sanki kişileri daha çok araştırıcı ve yaratıcı kılar gibi gelmekle birlikte, tutarlı bir yol göstereciliğin eksikliği çalışmaların verimliliğini düşürecektir.

Geçmişte teoriden uzaklık ve teorinin yol göstericiliğinde pratiği geliştirme pek izlenemediğinden çok daha verimli sonuçlar verebilecek çalışmalardan geriye çok şey kalmamıştır. Bu herşeyden önce sosyalizmle silahlanmayı gerektirir. Artık işçilere, köylülere gidip sömürüldüklerini anlatmak yetmemektedir, onlara sosyalizmi kavratmak gerekmektedir. Sosyalizmi kavratabilmek için de sosyalizmi kavramak ve yaratıcı biçimde onu hayata uygulamak şarttır.

Devrimcilerin ayırıcı niteliği kitlelerle kaynaşmak, kitleleri örgütlemek olmalıdır, çünkü devrimciler halkın gücüne güvenirler. Fakat geçmişte 12 marta doğru özellikle devrimci gençlik halktan tecrit olmak bir yana gençlik tabanından kopmuştu. Eğer gençlik içinde özellikle son zamanlarda adeta üniversitelere hapsoldular dersek fazla yapmış olmayız.

Devrimci mücadele bugün faşistlerin tecritine yönelik en geniş anti - faşist cephenin oluşturulmasıdır. Faşistlerin yoğun saldırılarının etkisiz bir hale getirilmesi, faşistlerin kitlelerden tecriti ile mümkündür. Anti - faşist mücadele ancak en geniş yığınları mücadeleye sokarak başarıya ulaşabilir. Kitleler deneyleriyle öğrenirler. «Kitlelerin gerçek eğitimi hiçbir zaman onların bağımsız siyasal ve özellikle devrimci mücadelesinden ayrılamaz. Sömürü-

len sınıfı yalnız mücadele eğitir. Yalnız mücadele ona kendi gücünün büyüklüğünü gösterir, ufkunu genişletir, yeteneklerini arttırır, zihnini geliştirir, iradesini sağlamlaştırır.» (Lenin, Gençlik Üzerine, s. 210)

Gençliğe gereken önemin verilmesini vurgulamamız, gençlikten korkmamamız gerekir, gelecek gençliğindir. Bu gerçeği bilerek bizler gençliği tutarlı bir biçimde değerlendirmeliyiz. Bugün gençlik içinde etkinliği bulunmayan pasifistlerin gençliği karalamalarına, gençliğe yukarıdan bakmalarına şiddetle karşı çıkmalıyız. Geleceği inşa edecekler bugünün gençleridir. Eğer biz geleceğin inşası için mücadele ediyorsak gençliğe dudak bükmemeliyiz. Bu konuya ilişkin Engels'in söyledikleri mücadelemize ışık tutmalıdır.

«Bizim partimizde, devrimci partide gençliğin başat olması doğal değil midir? Biz geleceğin partisiyiz ve yenilikçileri en isteklice izleyen her zaman gençliktir. Biz eski çürümüşlüğe karşı özünü feda eden bir mücadele yürüten bir partiyiz ve gençlik özünü feda eden bir mücadeleye girişmekte her zaman en öndedir.» (Lenin, Gençlik Üzerine s. 171)

Bu gün yaşadığımız dünyada her geçen gün sosyalizm güçlenmekte emperyalizm gerilemekte, kurtuluş savaşı veren halkların zaferleri birbirini izlemektedir. Böyle bir dünyada yarı bağımlı bir ülkede yaşayan gençlik herşeyden önce kurtuluşun kaçınılmazlığına olan inancını pekiştirmeli ve halkın gücüne güvenmelidir. Bu ülkelerde sosyalist gençliğin başlıca görevlerinden biri, özellikle emekçi gençleri birleştirmek ve örgütlemeye çalışmak olmalıdır.

Gençlik tükenmez bir militan kaynağıdır. Bunu Türkiye'nin geçmişinden biliyoruz. Dev - Genç ile devrimci mücadelenin kazandığı geniş boyutla-

rı da biliyoruz. Fakat bu militan kaynağı gençlikten çıkan arkadaşlar, kitleler içine seferber edilemezse onların profesyonel «öğrenci devrimcisi» olacaklarını da geçmişten biliyoruz. Bizler eğer gençlikten çıkan militanların daha nitelikli ve kalıcı unsurlar olmalarını istiyorsak onları kitleler içine seferber etmeliyiz. Lafın az, günlük işin ise çok olması şiarımız olmalı, küçük işler, iğneyle kuyu kazmalar proleter devrimci iradeyi oluşturacak ve çelikleştirecektir.

Proleter devrimciliğin ölçütlerinin neler olduğunu en iyi biçimde Dimitrof'un Alman proleterlerinin lideri Ernest Thelmann için söylediklerinde bulabiliriz. Dimitrof bu sözleri Paris'li öğrencilere yazdığı mektupta kullanıyor.

«Ernest Thelmann'ın hayatı gerçek bir devrimcinin ve liderin sınıf kavgası ateşinden devrimci marksizmi derinden derine benimsemekle yetiştiğini gösterdi. Devrimci bir yapıya sahip olmak yeterli değildir, aynı zamanda devrimci teori silahını da ustalıkla kullanmayı bilmek gerektir. Teoriyi bilmek yeterli değildir, aynı zamanda metin bir bolşevik karekteri ve bolşevik uzlaşmazlığı edinmekte gerektir. Ne yapmak gerektiğini bilmek yeterli değildir, aynı zamanda onu yapmak için gereken yürekliliğe de sahip olmak gerektir. İşçi sınıfının çıkarlarına gerçekten hizmet eden herşeyi her ne pahasına olursa olsun yapmaya hazır olmalısın. Kişisel çıkarlarını proletaryanın çıkarlarına bütünüyle bağımlı kılmayı başarabilmelisin.» (Dimitrof, Gençlik İçin Notlar, s. 67)

Geçmişten devralınan bir hastalık veya tedavi edilemeyen bir hastalık, okulların tatile girmesiyle birlikte tabiri caizse «devrimci gençliğin hareketinin» de tatile girmesidir. Oysa okul zamanı yoğun çatışmalar, bu çatışmaların temel nedenleri, ve ya-

rın hangi boyutlara ulaşacağı gibi gerçekleri açıklama, yazları gençlerin kitlelerle kaynaşma vesileleri olmalıdır. Aynı zamanda yazımızın başında belirttiğimiz gibi bu günkü dağınıklığın aşılması, birlik, partileşme hayatın canlı pratiğinden programın çıkarılması, yaratılması sürecini de oluşturmalıdır. Bu süreç her gencin yöresinin belirgin özelliklerini tanımasını, bu özelliklerin genel olarak programın ne tür şekillenmesini belirleyeceğini içermelidir. Hakim sınıfların «Huzur» dan neyi anladıkları, anarşi çığlıklarıyla hangi gerçekleri örtbas etmek istedikleri, bu tutumları yanında parlamentoda yürüttükleri kayıkçı döğüşü, halkların kurtuluşunun yine halkların kendi elinde olduğu gibi gerçekler kitlelerle anlaşma ve kaynaşmayı hızlandıracak vesileler olmalıdır. «Bir gencin devrimci olup olmadığını tayin etmek için ölçüt nedir? Bunu nasıl farkedebiliriz? Bunun için bir tek ölçüt vardır, bu onun geniş işçi ve köylü yığınlarıyla kaynaşmayı isteyip istememesi ve bunu uygulayıp uygulamamasıdır. İşçi ve köylüyle birleşmeyi isteyen ve bunu gerçekten yapan devrimcidir, aksi takdirde, devrimci değildir veya karşı - devrimcidir. O, bugün işçi ve köylü yığınlarıyla birleşirse, o, bugün devrimcidir; ama, yarın birleşmezse veya tam tersine halkı ezerse, o zaman devrimci olmayacak veya karşı - devrimci olacaktır. (Mao, Gençlik Hareketinin Yönü, s. 13)

KURTULUŞ

ULUSAL SORUN ÜZERİNE ELEŞTİRİLER

«Öteki sorunlarda olduğu gibi ulusların kendi kaderlerini tayin etme sorununda da bizim her şeyden önce ilgilendiğimiz nokta, belirli bir ulusun içinde, proletaryanın kendi kaderini tayin etmesidir.» (Lenin, U.K.T.H., s: 92)

Türkiye'de ulusal sorun, bugün toplumsal hayatın meseleleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Oligarşinin giderek yoğunlaşan militarizmine, militan şoven milliyetçiliğine, Türkiye soluna öteden beri damgasını vuran iflah olmaz hakim Türk milliyetçiliği çizgisi de eklenince, ezilen Kürt ulusu içinde (hatta marksistler arasında) buna tepki olarak, bir ölçüde doğal karşılanabilecek bazı milliyetçi dalgalanmalara tanık oluyoruz.

Ulusal Sorun'u kendi kendine yeten, tecrit edilmiş bir mesele olarak, bütünden soyutlayarak ele alan küçük - burjuva milliyetçisi akımlar su yüzüne çıkıyor. Bu durum, meselenin önemini bir kat daha arttırıyor ve güncellik kazandırıyor.

Gerçekten devrim yapmak için yola çıkanlar, bu noktada susmaya devam edemezler. Hakim sınıfların resmi ideolojisinin koyduğu «Tabu»lar gerekçe gösterilerek mesele hasıraltı edilemez. Ulusal sorun'da doğru devrimci politikanın tesbiti için bu noktada sınıf ilişkilerini incelemekte fayda vardır.

ULUSAL SORUN'DA OLİGARŞİNİN SİYASETİ

Somut gelişmeleri değerlendirmek ve bunlardan ders almak zorundayız. Fazla gerilere gitme-

ye gerek yok. Aktüel olaylar, bu olaylardan ders çıkarmasını bilenler için oligarşinin Kürt meselesindeki siyasetini en açık biçimde sergiliyor. Diyarbakır, Erzincan ve son olarak da Hakkâri olaylarına baktığımızda şunu görüyoruz: Oligarşi anti - faşist çıkışlı demokratik gösterilerden, kişisel çatışkılardan ortaya çıkan basit zabıta olaylarına varana kadar, her olaydan, Türk şovenizmini körüklemek ve halkların ortak mücadelesini ayırmak için yararlanmaya çalışıyor.

Derinleşen ekonomik ve politik kriz, hakim sınıfların kendi iç çatışkıları ve düzene karşı giderek büyüyen kitle muhalefeti sonucu karşı - devrim, dikkatleri Doğu'ya ve Güney - Doğu'ya çekmeye çalışmaktadır. Amaç, hem Kürdistan'da geniş bir katliama gitmek, Kürt halkını sindirmek, hem de devrimci hareketi merkezileşmeye, örgütlenmeye zaman bulamadan ezmektir. Böylece, düzene karşı gelişen kitle muhalefeti de nötralize edilmiş olacaktır. Devrimci muhalefet oligarşinin ve halkın ortak (!) ulusal davasının potasında eritilmiş olacaktır. Özellikle sınırın ötesindeki Kürt ulusal hareketleri dinamizm kazandığı ya da devrimci hareketin kabardığı dönemlerde bu yola başvuran oligarşi, her zaman bu yöntemi denemez. Sınırın ötesindeki hareketlerin dinamizmini yitirdiği ve devrimci hareketin bertaraf edilebildiği dönemlerde de ulusal sorunun sis perdesi altında kalmasına, küllenmesine çalışır. Meseleyi tartışma konusu yapmaktan ustalıkla kaçınır.

KEMALİST İKTİDARIN ULUSAL SORUN'DAKİ SİYASETİ İLERİCİ VE DEMOKRAT DEĞİL, GERİCİ VE ANTİ - DEMOKRATİK BİR SİYASET OLMUŞTUR

Ezilen Kürt ulusunun millî hareketlerinin

uzun zamandan beri süregelen bastırılmaları tarihi, bu zulüm lehine yürütülen sistemli propaganda, Türk halkının kendisinin kurtuluş davasının önüne burjuva - şoven ön yargılar biçiminde büyük engeller koymuştur. Sınıf bilinçli Türkiye proletaryası bile bu ön yargılardan kendisini kurtarmış değildir. Millî baskı daima beraberinde bunu haklı göstermek için bir yığın propaganda saldırısını getirir. Halk yığınlarını, bu zulmü, kendi sınıf çıkarları için değil de, ulusun çıkarları için yaptığına inandırmaya çalışır hakim sınıflar. Halkın çıkarlarıyla kendi çıkarlarını sözde özdeşleştirmeye çalışır, milliyetçi, ırkçı ve şovenist düşüncelerin yayılmasına özel çaba gösterir. Türk hakim sınıfları ezilen Kürt ulusunun milli hareketlerini daima kan ve ateşle bastırmışlardır. Bu operasyonların adını da kendileri koymaktan çekinmemişlerdir. Dersim Katliamı'nı, devrin başbakanı İsmet İnönü «Sel Hareketleri» olarak nitelendiriyor.

«Evet, sel hareketleri plânı... Dersim'de eğitim, kalkındırma ve cezalandırma hareketlerinin tümüne birden sel hareketleri diyoruz...

... Devlet, Dersim insanını ağaların, şeyhlerin sultasından, sömürüsünden kurtarmak istemiştir.

... Türkiye Cumhuriyeti'nin yükselmesini çıkarlarına aykırı bulan dış emperyalist güçler tezgâhlamıştır bu isyanları. Tunceli'deki isyanda son isyan olacaktır. Çünkü bu defa, yaranın yeniden kanaması için kabuk tutmasını beklemeyeceğiz. Kesip atacağız!

Son Türk devletinin yaşaması için sizlerden fedâkârlık bekliyorum...»

Türk hakim sınıflarının ve uşaklarının millî zulüm ve katliamları haklı göstermek için uydurdukları gerekçeler bunlardır. Bu gerekçeler kendile-

rini sosyalist diye lânse eden bir dizi azgın Türk milliyetçisi tarafından da savunulmaktadır. Merkezî otoritenin emperyalizm ile işbirlikçiliğini ve toprak ağalarıyla ittifakını halk yığınlarından gizleyerek, katliamlara ilerici ve devrimci karakter atfetmektedirler.

Bir ülkede millî baskı Kürt ve Ermeni katliamları şekline bürünmüşse, bu, o ülkedeki yönetimin (hükümetlerin) ilerici değil gerici ve anti - demokratik bir yönetim olduğuna delâlet eder. Hiç bir demokrat ülkede millî baskının katliamcı bir nitelik kazandığı görülmemiştir. Çarlık Rusya'sında da millî baskı, Yahudi katliamları (pogromlar) şekline bürünmüştür. Bu da devlet iktidarının başında eski toprak aristokrasisi varken olmuştur. Bu ülkede de millî baskı ezilen ulusların birbirlerine kırdırılması, katledilmeleri şeklinde tecelli etmişse, bunun sebebi toprak ağalarının iktidar ortağı olmalarından ve genç burjuvazinin çabuk palazlanmak için sömürüyü katmerleştirmesinden ileri gelmektedir. Bu olgu da onun ilerici ve demokrat olduğunu değil, gerici ve anti - demokratik olduğunu gösterir. Irkçılığın - Kafatasçılığın başını çeken Türk hakim sınıflarının önderlerini anti - feodal ve anti - emperyalist diye vurgulayarak onların azgın şovenizmini gizlemektedirler. Oligarşinin ve onun soldaki uzantılarının Kürt milli hareketlerini değerlendirmeleri bu çerçeve içinde olmuştur. Hakim sınıfların sistemli bir şekilde yürüttükleri bu propagandaya kitlelerin ilgisiz kalması beklenemezdi. Hakim Türk ulusunun emekçi yığınları büyük ölçüde bu propagandanın etkisinde kalmışlar ve şoven önyargılardan kurtulmuş değillerdir. Bu şoven önyargılar anti - emperyalist ve anti - oligarşik mücadelenin önüne dikilen engellerdir. Bu engeller temizlenmeden ortak düşmana karşı mücadelede bütün

uluslardan emekçilerin ittifakını gerçekleştirmek güçleşecektir.

BURJUVA - ŞOVEN MİLLİYETÇİLİKLE MÜCADELEDE SOSYALİST GÖREV

Buradan hareketle, diyoruz ki, bugün ulusal sorundaki sosyalist görev özellikle hakim Türk şovenizmi ile mücadeledir. Çünkü Türk şoven milliyetçiliği, şu anda en güçlü olanıdır. Ancak hakim ulus burjuva milliyetçiliği ile mücadele ederken, ezilen ulus şovenizmi ile mücadele de asla ihmal edilmemelidir. Bütün milliyetlerden halkların kardeşliği ve dayanışmasını gerçekleştirmenin yolu her türlü burjuva milliyetçiliği ile kıyasıya mücadeleden geçer. Ne var ki, devrimci hareket hakim Türk ulusunun şoven milliyetçiliği ile ezilen Kürt ulusunun milliyetçiliği arasında zorunlu olarak bir ayırım gözetmelidir. Bu iki tür milliyetçilik aynı seviyede ele alınamaz. «Her ezilen ulusun burjuva milliyetçiliği, zulme karşı yönelmiş olan genel bir demokratik içerik taşır, ve bizim ulusal ayrıcalıklar sağlama eğiliminden bunu kesin olarak ayırdederek, Polonya'lı burjuvanın Yahudi'lere zulmetme eğilimine karşı mücadele ederek vb., vb., kayıtsız şartsız desteklediğimiz işte bu içeriktir.» (Lenin, UKTH, s: 73)

Oysa ki, bu noktada, ezen bir ulusun hakim sınıflarının, ezilen ulusa uyguladıkları millî baskının meşrû ve demokratik bir karakteri yoktur, aksine gerici - şoven bir mahiyettedir. Yeri gelmişken önemli bir noktayı vurgulamak istiyoruz: Hakim Türk şovenizmine karşı mücadele, Türk sosyalistleri tarafından değil de, Kürt sosyalistleri tarafından üstlenilirse, bu, yerinde bir davranış olmaz ve anti - Türk şovenizmi olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda bu durum hakim Türk şovenizmini de

güçlendirecektir. [1] Tersine, hakim Türk şovenizmi ile mücadeleyi ancak Türk sosyalistleri üstlenebilir ve sonuna kadar götürebilirler.

Aynı şekilde ezilen Kürt ulusunun ve ulusal azınlıkların şovenizmine karşı mücadele de Türk sosyalistleri tarafından değil, ezilen Kürt ulusu ve azınlık milliyetler sosyalistleri tarafından üstlenildiği takdirde sonuna kadar götürülebilir. Bu noktada, burjuva - şoven önyargıların büyük payı vardır. Sosyalistler bunu görmezlikten gelemezler.

Lenin, «Meseleyi derinleştirmemiş kimseler, ezen ulusların sosyal - demokratlarının 'ayrılma özgürlüğü' üzerinde ısrar etmeleri ile ezilen ulusların sosyal - demokratlarının 'birleşme özgürlüğü' üzerinde ısrar etmeleri çelişkili bulurlar. Ama, bu belli durumda, ulusların enternasyonalleşmesine ve kaynaşmasına giden başka bir yol olmadığını ve olamayacağını görmek için biraz düşünmek yeter.» (Lenin, UKTH) derken, bu ikili görevi vurguluyor.

ULUSAL SORUNDA TÜRKİYE SOLU ÜZERİNE

Türkiye'de solun bugüne kadar bir bütün olarak göründüğü tek siyasî mesele göstermek gerekse, ulusal sorun demek yanlış olmayacaktır. Aralarında derin ideolojik ve politik ayrılıklar olan örgütlerin bile ulusal sorundaki siyasetlerinin bir yerde buluştuğunu görüyoruz. Bu yer hakim Türk mil-

---

(1) Nitekim ülkemizde hakim Türk şovenizmine karşı mücadele Türk sosyalistleri tarafından üstlenilmediği için, bu görev zorunlu olarak Kürt sosyalistlerince yürütülmüştür. Böyle olunca da, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı Leninist ilkesini savunan Kürt sosyalistleri «Kürtçülük» yapmakla suçlanmışlar ve sırtlarında bu damga olduğu halde bu görevi yapmak zorunda kalmışlardır.

liyetçiliği çizgisidir. Farklı akımlar son tahlilde ortak olan bu noktaya farklı biçimde ulaşsalar bile. ([2]) Yakın zamana kadar aynı çelişik olgu Kemalizm meselesinde söz konusuydu. Zaten Kemalizm'in tahlili ile ulusal sorundaki siyaset arasında yakın bir ilişki mevcuttur. Ancak ideolojik ve politik ayrılıkların ulusal soruna yansımaması beklenemezdi. Nitekim, ulusal sorunun, devrimci hareket açısından öneminin kavranması ile birlikte, bu noktadaki ayrım giderek somutlaşmaktadır.

DEVRİMCİ HAREKET AÇISINDAN ULUSAL SORUNUN ÖNEMİ NEREDE YATMAKTADIR?

«Mesele şöyle konulmalıdır: Ezilen ülkelerin (ulusların) devrimci kurtuluş hareketinin devrimci imkânları artık tükenmiş midir, tükenmemiş midir? Ve eğer tükenmemiş ise, bu imkânları, devrim yararına kullanmak, tâbi ülkeler ve sömürgeler burjuvazisinin ihtiyatı olmasını önleyip devrimcilerin ihtiyatı olmalarını sağlama ümidi sebebi var mıdır?

Bu soruya Leninizm müspet cevap veriyor, yani ezilen ülkelerin (ulusların) millî kurtuluş hareketlerinde devrimci imkânların mevcudiyetini tanıyor ve ortak düşmanın devrilmesinde, emperyalizmin devrilmesinde, bu imkânlardan faydalanmanın mümkün olduğuna inanıyor...

«Proletaryanın, ezilen ve tâbi halkların millî kurtuluş hareketini bütün azmi ile ve faal olarak *destekleme zorunluluğu* işte buradan gelir.» (Stalin, MMM, s: 132)

([2]) **Subjektif olarak Türk milliyetçisi olmamakla beraber birtakım kişiler ve örgütler objektif olarak hakim ulus milliyetçiliğine düşmüşlerdir.**

Tarih, Türkiye devrimci hareketinin gündemine oligarşinin devrilmesi ve emperyalizmle bağların koparılması gibi güç bir görev koymuştur. İşte, ulusal sorunu bu görevin bir parçası olarak ele almalıyız. Ezilen Kürt ulusunun ve ulusal azınlıkların devrimci potansiyelini bu görevin başarılması için kullanamazsak devrim yapabileceğimiz şüphe götürür.

Bu da, ulusal sorundaki politikamıza ve pratik eylemimize bağlıdır. Ezilen ulusun kurtuluş hareketini, ezen ulusun devrimci hareketine bağlayan sıkı bağları doğru olarak değerlendirmezsek, ezilen ulusun devrimci potansiyelinin devrimci eylemin ihtiyatı olmasını başaramayız. Ki, o takdirde bu potansiyeli ezilen ulusun burjuvalarının ve feodallerinin ellerine bırakmış oluruz. O zaman da, ezilen ulusun kurtuluş hareketi, sosyalist harekete rağmen, onun dışında gelişebilecektir. Meselâ, Irak Kürt ulusal hareketi feodallerin ve burjuvazinin hegemonyasında gelişmişse, bu Irak'taki sosyalist hareketin politikasının ve eyleminin yanlışlığından dolayı olmuştur. Sonuç, bu hareketin devrimci potansiyeli çarçur edilmiş, önderleri tükenmiş ve teslimiyetçiliği yeğlemişlerdir. Şayet Türkiye'deki sosyalist hareket te, Kürt ulusal kurtuluş hareketi ile ittifakı gerçekleştiremezse ya da bugün milliyetçi Kürt burjuvazisinin ve feodallerinin önderliğindeki hareketi sosyalist bir önderlikle birleştiremezse, aynı sonuç kaçınılmaz olacaktır. Perspektifimizde burjuvazinin önderliğin de gelişecek millî hareket te olmakla beraber, biz bütün çabamızı sosyalist önderliği gerçekleştirmek doğrultusunda kullanırız.

Kürt milli hareketine Türkiye devrimci hareketinin müttefiki olarak bakmak, ulusal sorunu ittifak meselesi olarak ele alıp ve yaklaşımı bunun

ışığı altında tespit etmek gerekir. Yani ulusal sorunun önemi ittifaklar meselesinde yatmaktadır.

Lenin, «Bir siyasi partinin kendi yanılgıları karşısındaki tutumu, bu partinin ciddi olup olmadığını, kendi sınıfına karşı ve emekçi yığınlara karşı görevini gerçekten yerine getirip getirmediğini saptayabilmemiz için en önemli ve en güvenilir kıstaslardan biridir. Yanılgısını açıkça teslim etmek, nedenlerini arayıp bulmak, bu yanılgıya meydan veren durumu tahlil etmek, yanılgıyı doğrultma yollarını dikkatle incelemek; işte ciddi bir partinin işaretleri bunlardır, ciddi bir parti için görevlerini yerine getirmek, sınıfı ve ardından yığınları eğitmek ve bilinçlendirmek bu demektir.» diyor.

Eleştiri silahını önce kendine yöneltmek, yanılgıları dürüstlükle ve yüreklilikle teslim etmek, bu noktada acımasız davranmak gerekir.

THKP hareketi ulusal soruna yabancı gözüyle bakmamış, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı ilkesini savunmanın sosyalist olmanın koşullarından biri olduğunu görmüştür. Ancak, evrensel doğruların ışığında ulusal soruna Türkiye özgülünde nasıl bakmak gerektiğini koymamıştır. Bu konudaki görüşler şu satırlarla sınırlı kalıyordu : «Biz ulusların kendi kaderini tayin hakkının ışığı altında diyoruz ki, 'Her zaman meseleyi misak-ı millî sınırları içinde ele almak gerekir veya Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek çözüm yolu ayrılma hakkının kullanılmalıdır' diyen görüşler yanlıştır. Bu görüşlerin sahipleri, her iki tarafın burjuva ve küçük - burjuva milliyetçi unsurlarıdır. Oysa proletarya, meseleyi diyalektik bir tarzda ele alır. Yani ulusların kendi kaderini tayin hakkının öngördüğü AYRILMA, ÖZERKLİK, FEDERASYON, vs... çözüm yollarının hangi şartlar altında ve ne zaman geçerli olabile-

ceğini açıkça ortaya koyar.» (Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup) ([3])

Bu konudaki politika tespit edilmemiş olduğu için ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesinin gerektirdiği pratik görevler de yerine getirilmemiştir. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı doğrultusundaki devrimci görevler, günlük propaganda ve bilinçlendirme görevleri ihmal edilmiştir. Bu yanlış, subjektif niyetlere rağmen, kişiyi objektif olarak hakim Türk milliyetçilerinin safında gösteriyordu.

Ulusal sorundaki yanılgının en önemli sebebi, kendi sağındaki göçlerden medet umma şeklindeki sağ anlayışı yıkmaya çalışırken, Kemalizm meselesindeki sağ görüşleri beraberinde taşımak olmuştur. Şöyle deniliyordu :

«Kemalizm, emperyalizmin işgali altındaki bir ülkenin devrimci milliyetçilerinin bir millî kurtuluş bayrağıdır. Kemalizmin özü, emperyalizme karşı tavır alıştır. Kemalizmi bir burjuva ideolojisi veya bütün küçük - burjuvazinin veyahut asker sivil aydın zümrenin ideolojisi saymak kesin olarak yanlıştır. Kemalizm küçük burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti - emperyalist bir tavır alışıdır. Bu yüzden Kemalizm sol'dur, millî kurtuluşçuluktur. Kemalizm devrimci milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur.» (Kesintisiz Devrim, s: 21). Ve bu tahlilin doğal sonucu olarak da Kemalistler, sınıf mevzilenmesinde «Vasıtasız ihtiyatlar» arasında sayılıyordu. Böylece, Kemalizmin çok özel şart-

---

([3]) **Burada Mihri Belli'ye atıfta bulunulmakta ve ulusal sorun ile ilgili görüşlerin ayrı bir yazıda etraflıca ortaya konulacağı belirtilmekteydi. Ulusal sorun, Mihri Belli ile ayrılık noktalarından biriydi.**

lardaki anti - emperyalist yanı abartılıyor, fetişize ediliyor, uzlaşmacı ve ırkçı - şoven karakteri görülmüyordu. Kemalizmin önünde burjuva ideolojisi ve burjuvazinin militan şoven milliyetçiliğinin yattığı anlaşılamıyordu. Bu yanlış tespit, onun Kürt millî hareketleri karşısındaki katliamcı ve anti - demokratik özünü gizliyordu. Ulusal sorun konusunda tutucu davranılmasının, görüş tesbitinde acele edilmesinin nedeni bu anlayıştı. Kürt ulusal kurtuluş hareketi ile ittifak yerini Kemalistlerle ittifak politikasına bırakıyordu.

OPORTÜNİZM VE ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ TAYİN ETME HAKKI

Oportünistlerimizin programında Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nın sözü edilmiyor. Daha doğrusu ulusal sorun'a ilişkin tek satır okumak mümkün değil.

Tarihsel geleneği itibariyle hakim sınıfların çizdiği çerçeve içerisinde dansetme durumunda olan sosyal - şovenlerimizin bugün sığındıkları iddia şudur: HÜKÜMET YASAKLARI. «Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını programa koyamıyoruz. Çünkü biz legal bir partiyiz.» Bu tutum ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının iki yüzlüce bir biçimde inkârıdır. Lenin, «Hükümet yasaklarına aldırış etmeden, yani gerek serbest basında, gerekse illegal basında, bu yolda propaganda yürütmeyen hakim milletlerden bir sosyalist, milletlerin eşit haklarının iki yüzlü bir savunucusu'dur.» (D.U.K.H.) derken sanki bizim sosyal şovenlerimizin iddialarına cevap veriyor. Her türden oportünistlerimizin gerekçesi budur. Örneğin, 'en eski sosyalist'lerimizden Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Ankara Hukuk Fakültesi'nde verdiği bir konferansta, (1971), ulusal sorun üzerine kendisine yöneltilen

bir soruya «yiyorsa söyleyin» şeklinde cevap veriyordu. Bir yazısında da ('Deccal Kapımızı Çalıyor') «Doğu'da Arapça ve Kürtçe konuşan Türkler» diyerek meseleyi tümden inkâr ediyordu. Bir yerde meseleye değinmenin cesaret ve yüreklilik isteyen bir iş olduğuna işaret ederek, işin içinden ustaca sıyrılırken, bir yerde onu tamamen reddediyor. «Vurucu Güç» orduya ve Kemalist aydınlara güven telkin etmek için onların burjuva - şoven önyargılarına karşı gelemiyor. Çünkü devrim *anlayışının* temelinde ordu yatıyordu.

Lenin, Sosyal - Şovenlerin, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı konusundaki tavrı için şöyle diyor: «Kendi kaderlerini tayin hakkını inkâr etmektedirler, ya da o hakkı açıkça iki yüzlü bir biçimde, yani **kendi milletleri tarafından baskı altında tutulan milletlere uygulanmaksızın tanımaktadırlar.»** (a.b.ç.)(UKTH)

Bizim TİP'li, TSİP'li, TEP'li ve TKP'li oportünistlerimize bakın, bu tanıma tıpatıp uyduklarını göreceksiniz. Vietnam ve Kamboç halklarının mücadelesini destekler gözükürken, Kıbrıs meselesinde ve Kürt ulus meselesindeki siyasetlerini hatırlayın.

«Bütün Ülkelerin İşçileri ve Ezilen Halklar Birleşiniz» şiarını ağızlarından eksik etmeyen bizim sosyal - şovenlerimizin ezilen Kürt milletinin ayrılma hakkı ve ulusal azınlıkların hakları yönünde mücadele vermeden bu enternasyonalist çağrıyı nasıl gerçekleştireceklerini merak ediyoruz.

Hemen söyleyelim ki, bunların devrim yapmaya niyetleri olmadığı için bu doğrultuda mücadele vermeleri de olanaksızdır. «Bütün Ülkelerin İşçileri ve Ezilen Halklar Birleşiniz» çağrısı bizim sosyal - şovenlerimizin dudaklarında utanmazca bir yalan haline geliyor. Çağrıları, yayın organlarının

sol baş köşelerinden indirip, propaganda, ajitasyon ve eylem sloganları yapmadıkça, maddi güç yapmadıkça, hiç bir anlam ifade edemez olurlar.

Oportünistlerimiz, Ulusların Kaderlerini Tayin Etme Hakkı'nı Program dışı tutuyorlar. Çünkü, bunlar devrim istemiyorlar. Çünkü ulusal sorunun önemi ittifaklar meselesinde yatmaktadır, oysa oportünizm, ittifaklar meselesini reddediyor.

Ulusal sorun konusunda kendilerine görüşlerini niçin ortaya koymadıkları sorulduğunda yasaların sınırlayıcılığına sığınırlarken, (bilmiyoruz ne derecede haklılar!), bu konudaki görüşlerini kendi başlarına serdettiklerinde ise derin ekonomik tahlillerle ulusal sorunun kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasının gölgesinde kaybolmasını getiren ilginç ekonomik kuramlar geliştiriyorlar; «BÖLGESEL GELİŞME FARKLARI» (TSİP Programı) diyorlar. Oportünistlerimiz bununla Kürdistan'ın geri bıraktırılmışlığı gerçeğini sadece kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasına bağlamaktadırlar. «Bölgesel Gelişme Farkları» deyimi ile kastedilen budur. Kürdistan'ın geri bıraktırılmışlığı olgusunda kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasının payını inkâr etmemekle beraber, başlıca ve tek sebep bu olamaz. Bunu ancak oligarşi ve onun soldaki uzantıları sosyal-şovenistlerimiz iddia edebilirler. Oligarşi de «Bölgeler arası dengesizlik ve eşitsizlik» edebiyatını yapıyor. Hatta Ertuğrul Soysal bile onlardan ileri giderek Doğu sorununun «etnik» yanına işaret edebiliyor. (!)

Sadece Türkiye Kürdistan'ı değil, Irak'ın kuzeyi, Suriye'nin Kuzey - Doğu'su ve İran'ın batısı da aynı geri bıraktırılmışlık durumundadır. Ortadoğu'ya baktığımızda. Ve Ortadoğu'da, bu saydığımız bölgelerde Kürtler yaşamaktadır. O halde Kürdistan'ın geri bıraktırılmışlığı olgusunu sadece kapi-

talizmin eşitsiz gelişme yasasına bağlayan oportünistlerimize soruyoruz:

Kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasının işlerliği sadece Kürt milletinin yaşadığı bölgelere mi inhisar etmektedir? Gerçeğin bir yönü, söz konusu yasanın işlerliği ise de, en önemlisi Kürt ulusunun millî uyanışını engellemek için oligarşinin ve emperyalizmin bu bölgeyi geri bir sosyo - ekonomik yapı içerisinde tutmakta özellikle direnmesidir.

Türkiye ile Kürdistan arasındaki ilişkiyi aynı zamanda bir sömürge - sömürgeci ilişkisi olarak da değerlendirmek gerekir. Kürt ulusu, hammadde kaynakları ve ucuz emek - gücü ile sömürülen bir toplumdur. Buradan aktarılan artık - değer emperyalizm ve oligarşi tarafından paylaşılmaktadır. Emperyalizm ve oligarşi, Kürdistan'ın geri bıraktırılmışlığının ve Kürt milleti üzerindeki ulusal baskının da sebebidir. Yani Kürt ulusu hem ezilen ve bağımlı bir ulus, hem de sömürge bir ulustur. Millî ve sömürgeci baskı birleşmiştir. İç içe geçmiştir. Bu açıdan Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkından söz ederken, bu, bir sömürge olarak Kürdistan'ın özgürlüğe kavuşması anlamında da kendi kaderini tayin hakkını içermektedir. «Tezlerimizde sömürgelerin özgürlüğe kavuşmalarının milletlerin kendi kaderlerini tayinleri demek olduğunu belirtmiştik» (Lenin, D.U K.H.)

«Bölgecilik», «Bölücülük», «emekçiler arasına ayrılık sokulması» (TSİP PROGRAMI) gibi kavramlarla da sosyal - şovenistlerimizin kastettikleri gerçekte ulusların kendi kaderlerini tayin hakkından vazgeçmektir. Bu ilkeyi savunmak «emekçiler arasına ayrılık sokulması» olacaktır, denilmek isteniyor. Unutulmasın, aynı şeye oligarşi ve sosyal demokrasi de «Bölücülük» diyor. Sıkıyönetim savcıları da. Oligarşi ile görüş birliğiniz rastlantı ola-

rak görülebilir mi? «Bölgecilik» ve «Bölücülük» umacısıyla kitleleri aldatamazsınız Baylar. Ulusal sorunun ağırlığını duyurması karşısında «Şoven Baskılara Son» vb. gibi bir - iki sloganla sorunu geçiştirmeye çalışmak da asla yeterli olamaz. Mesele devrim yapmak isteyip istememek meselesidir. Türkiye'de devrim yapmak iddiasında olan parti ya da partiler şayet Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı ilkesini görmezlikten geliyorlarsa, onu yok sayıyorlarsa; kendilerine «Proletarya Partisi» de deseler, «Tek Doğru Sosyalist Çizgi»yi temsil ettiklerini de iddia etseler, kendilerini ve emekçi halkları aldatmaktan başka bir şey yapabileceklerine inanmıyoruz.

Oportünistlerimizin ulusal sorundaki siyasetleri onların devrim genel meselesi karşısındaki tutumlarını kavramamıza yarayan bir göstergedir. Parça hakkındaki değerlendirme, bütün hakkındaki değerlendirmeden bağımsız olarak kavranamaz. Ulusal sorunda şovenizm, oportünist devrim anlayışının bir yansıması olarak ele alınırsa anlaşılabilir. Lenin «Kendileri hakim milletlerden oldukları halde ezilen milletlerin kendi kaderini tayin hakkı için savaşmıyan kimselerin sosyalist siyasetler uygulayabileceklerini hayal etmek gülünçtür.» (UKTH) diyor. Çünkü, Burjuva milliyetçiliği ve proleter enternasyonalizmi, ulusal sorunda iki ayrı dünya anlayışına tekabül eder. Oportünistlerimiz «proletarya partisi» ve «işçi sınıfı sosyalistleri» vb. gibi sahte ünvanlarla parlak ve süslü devrimci lâflarla, yalan ve demagoji ile iki yüzlülüklerini maskeleyemezler. Her sorunda olduğu gibi, ulusal sorunda da iplikleri pazara çıkıyor. Marksist ilkeler, hukuki gerekçelerle hasıraltı edilemez. **Ülkemizde, hakim sınıfların koyduğu «Tabu»ları gerekçe göstererek Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı ilkesini**

reddeden anlayış, aynı gerekçe ile devrimci Marksizm'in yerine, legal Marksizm'i ikâme etmiş bir anlayıştır.

Bu sıkı bağ kavranamadığı için kimi çevrelerce, onların iflâh olmaz şovenizmi meşruiyet sınırları içerisinde görülebiliyor. Ancak devrimci hareket açısından ulusal sorunun önemi kavranıldığı ölçüde oportünist partilerimizin bünyesinde bu meselede somutlaşan muhalefete tanık oluyoruz. Aşağıdan gelen muhalefet, birkaç sloganla nötralize edilmeye çalışılıyorsa da, bu faydacı yaklaşım da iflas ediyor. «TSİP Merkez Kliği»nin oportünizme ve ulusal sorundaki politikasına yönelik bir eleştiri broşür halinde yayınlandı. «Uluslaşma Süreci ve Türkiye'de Ulus Meselesi» başlığını taşıyan bu yazı TSİP'in hakim ulus şovenizmini ve «Merkez Kliği»nin manevralarını teşhir ediyor. Ancak bu broşürde, bir başka önemli yanlışa düşülmektedir. Şöyle ki; «Kürt halkının uluslaşma süreci içinde olup olmaması konusunda belirli verileri tarayarak işe başlamamız gerekir. Gözönüne almamız gereken şeyler: Birincisi: Kürt halkı bağrında bir ulus olmanın potansiyel etkenleri olan dil, toprak, kültür ve tarih birliğini taşımalıdır. İkincisi ise: Kapitalizmin gelişmesi sonucu iktisadi yaşantı birliği oluşmalıdır. **Ancak, bütün bunlar bizim bu meseleyi ele almamız için yeterli midir? Hayır, biliyoruz ki Marksistler, ancak «eylem halindeki ulusları» yani «ben varım ve haklarımı istiyorum» diyen «ulusları» dikkate alabilir**. O halde, bütün yukarıdaki söylediklerimize ek olarak Kürt halkının kendi ulusal hakları için «eylem» içinde olduklarını gösterebilmeliyiz ki, ulusal meselede lâf kalabalığından başka hiç bir «iş» yapmayan «lâfta sosyalistlerimizi» ikna edebilelim.» deniliyor. (a.b.ç.)

Yukarıdaki pasajdan açıkça anlaşılacağı gibi bu

görüşe göre Marksistlerin ulusal sorunu (Türkiye'de özel olarak Kürt sorunu) ele alabilmeleri için iki şart gereklidir:

Birincisi, Kürtlerin ulus teşkil etmesi.

İkincisi, Kürt milli hareketlerinin varlığı.

Buradan hareketle, Kürt halkının bağrında, ulus olmanın şartlarını taşıdığını ve ayrıca 1938'e kadarki Kürt isyanlarına işaret edilerek, eylem içinde oldukları belirtiliyor ve Kürt sorununun Marksistlerce ele alınması gerektiği sonucuna varıyorlar. Bu görüşü doğrulamak için de Stalin'den eksik bir alıntı yapıyorlar. Bu eksik, ve eksik olduğu için de yanlış bir iddiadır ve Leninist ulusal sorun anlayışına aykırıdır. Stalin'in sözü geçen paragrafının tam metnini aktarıyoruz.

«Ulusal karakter ile ulusu aynı şey olarak kabul eden Bauer'in görüşü ([4]), ulusun topraktan ayağını kesmekte ve onu gözle görünmez, kendi kendine yeten bir güç durumuna sokmaktadır. Bu durumda söz konusu olan, artık, yaşayan eylem içinde bir ulus değil, mistik, öteki dünyaya ait, kavram dışı bir şeydir. Çünkü tekrar ediyorum, üyeleri birbirinin dilinden anlamayan (ayrı diller konuşan) yeryüzünün ayrı ayrı yerlerinde yaşayan, birbirlerini hiç bir zaman görmeyecek olan, ne barışta, ne savaşta hiç bir zaman birlikte eyleme girişmeyecek olan Gürcistan Yahudilerinden, Dağıstan ve Amerika Yahudilerinden meydana gelmiş bir Yahudi ulusu ne biçim bir ulustur? Hayır, sosyal - demok-

---

([4]) Bauer'in görüşü şudur: «Ulus, kader birliği alanında, karakter birliği içinde birleşmiş olan insanların teşkil ettikleri bütündür.» (alıntı, MMM. s: 18) Stalin, «...ancak bu hipoteze dayanılarak Yahudilerin tek bir ulus oldukları iddia edilebilir. Öyleyse Bauer'in ulusunu, spiritüalistlerin mistik ve kendi kendine yeten ulusal ruh'undan ayırt eden nedir?» diyor (MMM. s: 19)

rasi, ulusal programını böyle ancak kâğıt üstünde varolan «uluslar» üzerine kuramaz. Sosyal demokrasi, ancak, eylem içinde olan, bu yüzden de başkalarını kendisini hesaba katmaya zorlayan gerçek ulusları gözü önünde tutabilir. Öyle anlaşılıyor ki, Bauer, tarihi bir kategori olan ulusu etnografik bir kategori olan kabile ile birbirine karıştırıyor.» (Stalin, MMM, s: 20)

Açıktır ki, Stalin'in «eylem içinde olan», «başkalarını kendisini hesaba katmaya zorlayan» gibi ifadelerle kastettiği millet olmanın şartlarını taşıyan halklardır. Ayağı toprağa basan «gerçek uluslar»dır. Objektif gerçekliktir. Ve burada Bauer'in mistik, hayali ulus teorisine alternatif olarak materyalist ulus teorisini getiriyor Stalin. Marksist literatürü doğru yorumlayamazsak, subjektif niyetlerimize rağmen vahim yanlışlara düşeriz. Kaldı ki, bir paragraf, bütünden soyutlanarak kavranamaz. Aksi halde Marksizmin lâfzını onun özüne aykırı tarzda yorumlamış oluruz. Tartıştığımız konuya açıklık kazandırmak açısından Semiç'in Yugoslavya'da Hırvat'lar ve Slovenler için benzer iddialarına karşılık Stalin'in söylediklerini aktarmakta fayda var.

«1912 yılında, Rusya Marksistleri olarak, bir milli programın ilk taslağını çizdiğimiz zaman Rus imparatorluğu'nun hiç bir sınır bölgesinde ciddi bir bağımsızlık hareketi henüz kaydedilmiyordu. Fakat yine de, programımızda milletlerin kaderlerini tayin hakkı, yani her bir milletin ayrılma ve bağımsız bir devlet olarak var olma hakkı konusunda bir madde koymayı gerekli gördük. Neden böyle yaptık? Çünkü sadece, o zaman varolandan değil, uluslararası ilişkiler genel sisteminde gelişen, yaklaşmakta olandan da hareket ediyorduk. Yani o zaman sadece o günü değil, geleceği de hesaba katıyor-

duk.» (Stalin, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Yugoslavya Komisyonunda Konuşma, 30 Mart 1925)

Sanıyoruz ki, bu kadarı konuyu açıklığa kavuşturmak için yeterlidir. Bu görüş bu de şu açıdan sakattır:

Ulusal sorun, salt ulus niteliği taşıyan halkların sorunu değildir, aynı zamanda henüz ulus olmanın şartlarını taşımayan ulusal azınlıkların, uyruk milliyetlerin de sorunudur. Marksistler ulusal meseleye ilişkin bir programda ulusal - azınlıklar meselesini dışarıda bırakamazlar. Yazıda, bu görüşe uygun olarak ulusal azınlıklara değinilmediğini görüyoruz. Marksistler hiç bir zaman ulusal sorunu, ulus niteliği taşıyan halkların sorununa indirgememişlerdir. Örneğin Rusya'da Yahudiler, Mingreller, Abazalar, Acarlar, Svanlar, Lezgiller ulus niteliği taşımamalarına rağmen, ulusal sorun ile ilgili programın dışında tutulmuyorlardı. Ve işte örnek: Milli meseleye bakış noktamız şu cümlelerle özetlenebilir :

a) Milletlerarası ayrılma hakkının tanınması.
b) Söz konusu devlet çerçevesi içinde kalan milletlere bölgesel özerklik.
c) Milli azınlıkların serbestçe gelişmelerini güvence altına alan özel kanunlar.
d) Söz konusu devletin bütün milliyetlerinin proleterleri için bölünmez tek bir proleter birlik, birleşik bir parti.» (Stalin, RSDİP VII. Konferansına Ulusal Sorun Üzerine Rapor.)

Oportünistlerimizin ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı Leninist ilkesini inkâr ederlerken, Yasaların sınırlayıcılığı (hukukî gerekçeler), «Bölücülük», «Bölgecilik», «emekçiler arasına ayrılık sokulması» vb., vb., gibi çeşitli gerekçelere dayandıklarını gördük. Ancak hepsi bu kadar değil! Ulus-

ların kaderlerini tayin hakkını reddedenlerin, kendilerine buldukları bir başka teorik (!) gerekçe de, Kürtlerin ulus teşkil etmedikleri iddiasıdır. Örneğin İsmail Beşikçi Ulusal Sorundan «etnik sorun» olarak söz ediyor. Ve şöyle diyor: «Bugünkü görünüşü ile, Doğu Anadolu'daki üretim birimi önemli ölçüde feodaldir...

«Kapitalist ilişkiler de mevcuttur. Fakat birikimin çok az olması, feodal bir yapının henüz tamamen parçalanmadığı ve kapitalist ilişkilerin henüz çok zayıf olduğunu göstermektedir.» (İ. Beşikçi, Doğu Anadolu'nun düzeni, s: 161)

Bu görüşlerin sahiplerine göre, Kürtlerin ulus sayılabilmesi için feodal yapının tamamen parçalanması ve Kapitalizmin hakim üretim ilişkisi olması gerekiyor.

Bir defa Kürdistan'da feodal yapı Beşikçi'nin iddia ettiği kadar kuvvetli değildir. Önemli ölçüde kapitalize olmuş yarı - feodal bir yapı söz konusudur. Beşikçi'nin var saydığı, feodal toplumu karakterize eden kendine yeterli ve kapalı bir sosyo - ekonomik yapı yoktur Kürdistan'da. Böyle bir yapı emperyalist sömürüye de cevap verecek nitelikte değildir. Emperyalizmin pençesine düşen bir toplumun sosyo - ekonomik yapısı hızla, emperyalist sömürüye cevap verecek tarzda değişikliğe uğrar. O zamana kadar hakim olan üretim biçimini emperyalizm, pazar üretimine uygun bir şekilde, kendi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirir. Ancak yine kendi menfaatleri açısından eski düzenin gerici, yoz ve tutucu üst yapı kurumlarını yaşatmaya ve muhafaza etmeye çalışır. Bu durum, Kürdistan'da, feodalizmin alt yapısının büyük ölçüde çözülmekle beraber, aşiret, şeyhlik, ve seyitlik gibi bölücü ve gerici kurumların hâlâ ayakta kalmasının sebebini açıklar. Bu kurumların varlığından hareketle

Feodalizmin egemen üretim ilişkisi olduğu sonucuna varılamaz.

İkincisi ve konumuz açısından en önemlisi, ulusların, ancak kapitalizmin ileri bir aşamasında, hayli gelişkin, olgunlaşmış bir kapitalizmde varolacağı tezidir. Beşikçi'nin ulusal sorunu «etnik sorun»a indirgemesi ve ulustan değil, sadece uluslaşma sürecinden bahsetmesi ve hep Kürt halkı kavramını kullanması (Kürt ulusu demiyor) bu sakat görüşün ürünüdür. Oysa uluslar, gelişkin ve olgun bir kapitalizm çağında değil, «yükselen kapitalizm çağında», «kapitalizmin şafağında» ortaya çıkmışlardır. Beşikçi arkadaşın bu görüşü aslında oportünistlerimizin öteden beri sarıldıkları bir teorik (!) kılıftır. Ve anti - Leninist bir iddianın ürünüdür. Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nı reddedenler, bu oportünist siyaseti Kürtlerin ulus teşkil etmedikleri görüşü ile desteklemeye çalışıyorlar. Bu görüşlere göre, büyük ölçüde feodal parçalanmanın mevcut olduğu yarı - sömürge ve sömürge ülkeleri milletler olarak kabul etmemek gerekir. Ve bu milletlerin varlıklarının maddi temelleri uğruna verdikleri mücadeleyi saptırmak, onları millet olmadıkları gerekçesi ile kaderlerini tayin hakkını kabul etmeyen sömürgeci güçlerin siyasetini mazur göstermek demektir. Bu, ezilen ulusların ezen uluslarla savaşını, sömürge milletlerin emperyalizmle savaşını meşru ve haklı saymamak olur. Uygulamada emperyalist zulmün haklı gösterilmesine götüren bir siyasettir.

Bugün, TİP, TSİP, TEP, TKP, PDA vs... gibi her türden sosyal - şovenlerimizin Kürtleri millet olarak kabul etmemekle -ki bir çoklarının çabası Kürt milletinin değil, Kürt halkının varlığını ispat etmektir- hakim Türk ulusunun hakim sınınflarının siyasetine destek olmaktadırlar.

Beşikçi arkadaşın ilginç bir iddiası da Ortadoğu'da Kürtlerin ayrı bir devlet olarak mevcut olamayacaklarıdır. Bu iddia da şu gerekçelere dayandırılıyor: «Daha önceki bölümlerde de söylediğimiz gibi, Doğu Anadolu, Batı İran ve Kuzey Suriye hemen hemen aynı feodal yapının içindedir. Burada uzun asırlar Osmanlı devlet ve toplum sistemi içinde bulunmanın rolü de büyüktür. Şimdi böyle bir yapıda feodalizm parçalanınca merkezileşme olur mu sorusuna cevap vermek gerekir...

«a) Özellikle aşirete dayanan feodal yapı, herşeyden önce dengeye dayanan bir siyasal yapı demektir. Bu denge içinde hiç bir aşiret diğerine karşı üstün olamaz. Halbuki, bir merkezileşme olabilmesi için aşiretlerden birinin çok kuvvetli olup diğerlerini haraca bağlaması, böylece merkezî otoriteyi sağlaması gerekir. Denge sistemi içinde, her aşiretin diğer aşiretleri kontrol ettiği sistemde ise, hiç bir aşiretin diğer aşiretlere üstün olmasına imkân verilmemektedir. Biraz sivrilen ve kuvvetlenen bir aşiretin tepesine diğerleri bir darbe indirip, onu da eski durumuna getirmekte, denge böylece devam etmektedir.

«b) Emperyalizmin çıkarları hiç bir zaman birbirine paralel olamayacağına göre Ortadoğu'da geniş bir merkezileşme olamaz. Olsa bile belli alanlara inhisar eder.

«c) Öte yandan sorunu, Türkiye'nin bugünkü koşulları içinde düşünmek gerekir. Feodal yapılar parçalandığı zaman ekonomik bakımdan geri ve ticari ilişkileri gelişmemiş alanlara değil; gelişmiş bölgelerle bütünleşme olacaktır. Batı Anadolu ise Türkiye'nin Doğu bölgesine nazaran gelişmiş ve kapitalist ilişkileri mevcuttur.

«d) En önemli husus ise; feodal üretim biçiminin ortaya koyduğu siyasal otorite ile kapitalist üre-

tim ilişkilerinin ortaya koyduğu siyasal otorite arasında ortaya çıkan farktır...» (a.g.e., s: 228, İ. Beşikçi)

«Bu bakımdan, aşiret şeklindeki sosyal ve siyasal organizasyonlar parçalanacak, uluslaşma süreci artacak, fakat merkezileşme olanağı bulamayacağı **için Türkiye ile bütünleşecektir.** (a.b.ç.) Bu aynı zamanda kapitalizme geçiş veya kapitalist gelişimin hızlanması demektir. Yalnız temeldeki ana sorunu gizlemeyip açıklığa kavuşturmak, **bu oluşumun daha rahat ve toplum yararına olması bakımından çok önemlidir.»** (a.b.ç.) - (a.g.e., s: 282, İ. Beşikçi)

Kısaca Beşikçi arkadaş, Kürdistan'da bir denge sistemi keşfediyor, bunu ekonomik yapı farklılığı ve emperyalizmin çıkarları gibi etkenlerle birleştirerek Kürtlerin ayrı bir devlet şeklinde varolamayacakları sonucuna varıyor. Sonuç böyle olacağına göre de, meseleyi gizlemekte fayda yoktur diyor. -Konunun özünün kaybolmaması için burada işin sosyolojik yanına girmeyeceğiz.-

Türkiye'de, bugün oligarşi ile bütünleşen bir avuç Kürt büyük toprak ağası ve burjuvazisi dışında kalan milliyetçi Kürt burjuvazisi ve toprak ağaları, Türk hakim sınıflarıyla bir çatışma içerisindedirler. Her ulusal hareket gibi, bu hareketin de eğilimi ulusal bir devletin kurulması yönündedir. Söz konusu hareket henüz ayrılma talebini açıktan formüle etmese bile... Bu hareketin ayrılmayla, yani ayrı bir devlet şeklinde varolmayla -sizin deyiminizle «merkezileşme» ile- sonuçlanıp sonuçlanmayacağı konusunda kesin hüküm vermek için zaman henüz erkendir Beşikçi arkadaş. Bu sonuç, bir dizi faktörün tayin ettiği bir şeydir. Somut - tarihî durum ne yönde gelişir, bunu şimdiden yüzdeyüz kesinlikle tayin edemeyiz. Ancak sizin vardığınız

sonuçların ve ileri sürdüğünüz gerekçelerin millî hareketlerin tarihî - somut gelişimi ile bağdaşmadığını yüzdeyüz kesinlikle iddia edebiliriz.

Kaldı ki, sizin kehanetiniz gerçekleşme olanağı kuvvetli bir ihtimal olarak belirse bile, bu durum, her halükârda, Kürt milletinin kendi kaderini tâyin hakkını savunmaktan bizi alıkoyamaz. Siz ise bu hakkı ortadan kaldırmak için gerekçeler yaratıyorsunuz ve objektif olarak hakim ulusun devlet kurma imtiyazını savunuyorsunuz.

Bu iddia yeni değildir. Ulusların kaderlerini tayin hakkına karşı çıkanların söyledikleri eski bir türküdür. Lenin, «Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına karşı çıkanların 'temel savı' bunun gerçekleştirilemeyeceğidir. 'İktisadi ve siyasi merkezileşme' ile ilgili olarak ufak farkla aynı fikir ileri sürülüyor...» diyor. (Lenin, UKTH, s: 179)

Rosa Lüxemburg da, emperyalizmin varlığından ötürü ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının hayal olduğunu söylüyordu. Bugün aynı oportünist tezleri tekrarlayarak büsbütün zor duruma düşüyorsunuz. Ekonomik yapı farklılığı meselesine gelince, bu sizin görüşlerinizin aleyhine bir kanıttır.

Devrimciler, şimdiden, devlet kurma hakkının Türkiye'de hakim Türk ulusunun tekelinde bir ayrıcalık olmasına karşı çıkarlar. Ezilen ulusun ayrılma hakkını bütün gücüyle savunurlar. Yığınları bu yönde eğitirler. Ulusal sorunda propaganda ve ajitasyon bu doğrultuda olur. Mutlaka ayrılmadan yana olduğumuz için değil, zora dayanan birliğe karşı olduğumuz ve «gönüllü birlik»ten yana olduğumuz için. Çünkü, bütün milliyetlerden işçilerin ortak düşmana karşı mücadelelerinde eşit ittifakı ancak bu şekilde gerçekleşebilir.

Sonuç olarak TİP, TSİP, TKP, TEP vb. gibi

bütün oportünistlerimiz Kürtlerin ulus teşkil ettiklerini inkâr etmekte ve objektif olarak hakim ulusun imtiyazlarını ve onun lehine eşitsizliği savunmaktadırlar. Hakim Türk şövenizmini meşrû ve haklı gösterecek gerekçeler uydurmaktadırlar. «Herkese kendi ana dilini konuşma, kendi dil ve kültürünü özgürce geliştirme ve kullanma hakkı tanınmalıdır.» «Irkçı, şoven baskı ve uygulamalara son verilmelidir.» (TSİP Program Taslağı) (Kitle, s: 97), diyerek ulusların kaderlerini tayin hakkını ayrı bir devlet olarak var olabilme hakkını, dil ve kültür geliştirme hakkına indirgeyiveriyorlar.

«... Bugünkü koşullarda dünyada güçler dengesinde barıştan, demokrasiden, sosyalizmden yana derin değişiklikler oluyor. Sovyetler Birliği'nin, Sosyalist Ülkeler Topluluğunun uyguladığı sürekli barış politikası, Avrupa'da ve dünyada soğuk harp kışkırtıcılığını geriletti, gerginliği azalttı. Bu gelişme, azgın gerici güçleri gemliyor, halkların, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyal kurtuluş için savaşlarını güçlendiriyor...

«... Dünya ölçüsündeki bu gelişme, Türkiye'de de devrimci hareketi etkiliyor, ilerici güçlere yeni yeni savaş olanakları yaratıyor. Bu gelişme Türkiye'de devrimci hareketin temelini kuvvetlendiriyor. Demokratik haklar için parlamenter yolla savaş yürütmek olanaklarını arttırıyor. Parlamentoyu, gerici, işbirlikçi burjuvazinin, toprak beylerinin, militarist kliğin yararına işleyen bir araç olmaktan çıkarmak, onu, işçi sınıfının, halkın yararına işleyen bir araç haline getirmek için daha geniş yollar açılıyor.» (TKP Programı, s: 14), diyerek, reformist ve parlamentarist çizgisini açık açık sergileyen TKP ise ulusal sorunu şöyle koyuyor: «TKP, ulusların yazgılarını kendilerinin çizmesi konusundaki leninci ilkelere bağlıdır. Memleketimizde yoğun, kay-

naşmış yığınlar halinde yaşayan uluslara, ulusal azınlıklara (Kürtlere, Lazlara vb.), tam demokratik, eşit anayasal haklar tanınmalı, bu uluslara kültürlerini geliştirmek olanakları yaratılmalıdır.» (TKP Programı, s: 24)

Görüldüğü gibi ulusal sorunun konuluş biçimi kendi devrim anlayışlarıyla tam bir uygunluk teşkil etmektedir. Reformist - parlamentarist devrim anlayışının bir yansıması olarak ulusal sorunda anayasal bir soruna indirgenmektedir. Bilindiği gibi ulusal sorunu çözmede iki yöntem vardır :

Birincisi, Avusturya yöntemi (Anayasal Yöntem),

İkincisi, Bolşevik Yöntem (Devrimci Yöntem).

Bolşevik yöntem, ulusal sorunu bir devrim sorunu olarak, «devrim genel sorunu ile ayrılmaz bir bağlılık içinde ele alır. Halbuki Avusturya yöntemi olarak bilinen yöntem ise ulusal sorunu bir devrim sorunu olarak değil, reform sorunu olarak düşünür. Çünkü reformistlerin perspektifinde demokratik ya da sosyalist bir kurtuluş hareketi, köklü bir değişiklik yoktur», diyor, Stalin.

İşte size «İşçi Sınıfı Partileri»nin (!) ulusal meseleye ilişkin programları. Millî baskı sadece dil ve kültür üzerindeki baskıya, anayasa meselesine indirgenmekte, böylece özünde bütün oportünistlerimiz, ezilen Kürt ulusunun devlet olarak ulusal varlık hakkını dıştalayan «Kültürel Millî Özerklik» formülasyonuna varmaktadırlar.

ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI ve P.D.A. KALPAZANLARI

P.D.A. kalpazanlarının oportünist devrim anlayışlarının ulusal soruna da yansıması kaçınılmazdı. **Diğer siyasi meselelerde oportünizm, ulusal sorunda doğal olarak şovenizme tekabül eder.** Ancak

oportünistliklerini ve pasifizmlerini kamufle etmek için her zaman olduğu gibi burada da, çeşitli yöntemlere başvuruyorlar. Ulusal sorunun özü parlak ve keskin devrimci lâfızlarla maskeleniyor, demagoji yapılıyor, literatür ve terminoloji tahrif ediliyor. Kısaca mesele arap saçına çevriliyor. Bu sebeple eleştirilerimizde yer yer meseleye açıklık kazandırmak açısından bazı kavramlar üzerinde de durmak zorunda kalacağız. Amacımız asla tartışmayı terminolojik düzeye indirgemek olmayacaktır. Ancak terminolojinin önemi de yadsınamaz.

Şunu da belirtelim ki, P.D.A. kalpazanlarının ulusal soruna yaklaşımları tam bir faydacı zihniyetin ürünüdür. Ulusal meselenin plâtformunda ortaya çıkan devrimci birikimi, Türkiye solunun bu noktadaki ihmalinden de yararlanarak oportünizm değirmenine su taşımak için bu alanda yapmadıkları spekülâsyon kalmadı. Buradan hareketle bu alandaki ideolojik mücadelenin yönelmesi gereken esas hedeflerden biri de bu kalpazanlar olmalıdır.

P.D.A. OPORTÜNİZMİ ULUSAL SORUNDAKİ MARKSİST TERMİNOLOJİYİ TAHRİF EDİYOR VE KAVRAM KARGAŞASI YARATIYOR

«... Kürt milliyetini eritme politikası...»

«... Türk hakim sınıflarının Kürt milliyetine karşı tutumu, sadece onun varlığını inkâr etmekten ibaret değildir...»

«Türk şovenleri, Kürt milletinin varlığını inkâr edemedikleri yerde...»

«Ayrı bir milliyet olmaları sebebiyle, Kürtler üzerindeki sömürü ve zulüm katmerlidir.»

«Kürt milletinin varlığını inkâr edenler...»

«Kürt milliyetinden halk...»

«Kürt milliyeti üzerindeki baskı ve zulüm...»

(TİİKP Davası Savunması'nda Milli Mesele adlı broşürden.)

Yukarıdaki örneklemelerden görüldüğü gibi P.D.A. oportünizmi «Milliyet» ve «Millet» kavramlarını bir ve aynı şeyler olarak ele alıyor. Ve korkunç bir kavram kargaşası yaratıyor. Oysa ki, «Milliyet» ve «Millet» farklı iki kategoridir.

MİLLET: «Millet (veya ulus), dil, toprak, iktisadi yaşantı birliğinin ve ortak kültür biçiminde beliren ruhi şekillenme birliğinin hüküm sürdüğü, tarihî olarak meydana gelmiş istikrarlı bir topluluktur.» (Stalin, MMM.) Milletlerin ortaya çıkışı feodalizmden kapitalizme geçiş süreci içinde olmuştur. Kapitalizmden önce, pre - kapitalist dönemde milletler varolmamıştır. Kapitalizmin şafak vaktinde, «yükselen kapitalizm çağında» milletler ortaya çıkmıştır. (5)

MİLLİYET : Millet, «yükselen kapitalizm çağının bir kategorisi» olduğu halde, milliyet, kapitalizm öncesi, pre - kapitalist bir kategoridir. Milliyet kavramı, faodal çağda, ulus öncesi gelişme aşamalarında bulunan halkları belirtmek için kullanılır. Bir başka anlamda da literatürde çok milletli devletleri vurgulamak için kullanılıyor. «Milliyetler Devleti» gibi.

«... Sonraları, kapitalizmin doğuşuyla, feodal bölünmenin tasfiyesi ile ve milli bir pazarın kurulmasıyla milliyetler millet olarak gelişti ve milliyet dilleri millî dil haline geldi...» (Stalin, Dil Biliminde Marksizm Üzerine, Son Yazılar, 20 Haziran 1950)

Açıktır ki, millet ve milliyet aynı şeyler değildir. «Bir ulus bir pazardır», oysa milliyet denilen

---

(5) **Burada söz konusu olan burjuva uluslardır. «Kapitalizmin yükseliş döneminde yaratılmış olan uluslara burjuva uluslar diyoruz.» (Politzer, F.T.İ.)**

toplulukta birleşmiş bir pazar yoktur. En önemli fark budur. Ulusun oluşumunda pazar belirleyici rolü oynamıştır. Ulusu meydana getiren diğer nitelikler gelişmemiş olsalar bile milliyet dediğimiz ulus öncesi toplulukta mevcuttur. Belli bir ölçüye kadar ortak bir dil, toprak ve kültür, hatta yakın ekonomik ilişkilerden bahsedilebilse de milliyet ve millet kategorileri arasında nitelik farklılığı söz konusudur. Bu farklı iki kategoriyi aynı anlamda kullanmak bile kolay affedilecek cinsten bir hata değil.

P.D.A. OPORTÜNİZMİ MARKSİST LİTERATÜRÜ TAHRİF EDİYOR

«Kürt Milletinin kendi kaderini tayin hakkı ve milli hakları uğruna yürüttüğü mücadeleler...» (a. g.e.)

«Kurtuluş savaşı, Kürt kitleleri içinde de kendi kaderini tayin hakkı ve milli bağımsızlık fikrini yaymıştı.» (a.g.e.)

«TİİKP, Kürt milletinin kendi kaderini tayin ve isterse ayrı bir devlet kurma hakkını tanıdığını açıklar...» (TİİKP Programı, Madde: 52) (a.g.e.)

Bu oportünist baylara göre milletlerin kendi kaderini tayin hakkı ne anlama gelmektedir? Ezilen ulusların, yabancı ulusal bütünlerden siyasi bakımdan ayrılma ve bağımsız bir ulusal devlet kurma hakkı değil midir? Öyleyse, bu hak her türlü milli hakları içeriyor demektir. Oysa P.D.A. oportünizmi ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ve «milli hakları» gibi bir ve aynı anlamdaki şeyleri, ayrı ayrı şeylermiş gibi ele alıyor. Peki, ayrı bir bağımsız ulusal devlet kurma hakkı fikri ile «milli bağımsızlık» fikri arasındaki ayrım nedir? Doğrusu bu bayları bu ölçüde «aydınlık» fikirli oldukları için alkışlamak gerekiyor.

«TİİKP, Kürt milletinin kendi kaderini tayin ve isterse ayrı bir devlet kurma hakkını tanıdığını açıklar.» (Program, m: 52)

Yukarıdaki program maddesinde baylarımızın «Kürt milletinin kendi kaderini tayin etmek» mi, yoksa «Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı» mı demek istedikleri pek belirgin değil. Ancak başka yerlerdeki lafızlar ve özellikle şu cümle bu bayların «Kürt milletinin kendi kaderini tayin etmek», demek istediklerini açıkça gösteriyor: «Kürt halkının kendi kaderini tayin etmek ve demokratik haklarını kazanmak için verdiği mücadele haklıdır.» (a.g.e.) Aslında tam bir terminoloji çorbası.

«Kendi kaderini tayin» demek, ayrılma, ayrı bir devlet kurma demektir. Ayrılma hakkının kullanılması demektir. Yani oportünistlerimiz, «ayrılma hakkını bir görev haline getiriyorlar..», her ne pahasına olursa olsun Kürt milletinin ayrılmasını istiyorlar. Ancak, hemen arkasından ayrı bir devlet kurma hakkını tanıyorlar. İkinci ifade ile ayrılma hakkını tanıyarak, birinci ifadede savundukları ayrılma'yı reddediyorlar. Fakat sıkı durun, ihtilâlcilerimiz (!) iki satır arasında şartları değiştirdiler.

Ya bu baylar yanlış bir ifade ile «Kürt milletinin kendi kaderini tayin» ile ayrılmayı değil, ayrılma hakkını kastediyorlar, ancak o takdirde kendi kaderini tayin hakkı ile ayrı bir devlet kurma hakkını farklı olarak anladıkları ortaya çıkıyor, ya da «ayrılma» ve «ayrılma hakkı»nı bir ve aynı şey sanıyorlar. Her halükârda bir kafa karışıklığı ile karşı karşıyayız. Bilerek ya da bilmeyerek (!) olsun birbirlerinden tamamen farklı şeyler arasına eşit işareti konamaz.

«Yanlış anlamalara yol açmamak için şuna dikkati çekmek istiyorum. Ayrılma hakkı, görev

olarak, ayrılma yükümlülüğü olarak görülmemelidir. Bir millet, bu hakkı kullanabilir ve ayrılabilir, fakat bu hakkı kullanmamakta da serbesttir. Eğer istemiyorsa, bu kendi meselesidir ve buna dikkat edilmelidir. Bazı yoldaşlar ayrılma hakkını bir görev haline getiriyorlar, söz gelimi Hırvatlar'dan her ne pahasına olursa olsun ayrılmalarını istiyorlar. Bu tavır yanlıştır ve terkedilmelidir. Hak ve görev karıştırılamaz.» (Stalin, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Yugoslavya Komisyonunda Konuşma, 30 Mart 1925)

«Kürt halkının milli zulme karşı çıkmak ve kendi kaderini tayin etmek için verdiği mücadele haklıdır...»

«Kürt halkının kendi kaderini tayin etmek ve demokratik haklarını kazanmak için verdiği mücadele haklıdır.» (a.g.e.)

P.D.A. oportünizmi Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı yerine Kürt halkının kendi kaderini tayin etmesini koyuyor. Yani Kürt milletinin ayrılma ve bağımsız bir ulusal devlet kurma hakkını reddediyor, fakat Kürt halkının, emekçi sınıfların, kendi hakim sınıflarını, sömürücülerini devirme; devrim yapma hakkını tanıyor. Söz konusu olan ulusal soruna ilişkin bir programdır. Burada halkın kendi kaderini tayin etmesinin yeri yoktur. Biz sadece halkı tanıyoruz, Kürt milleti de ne oluyor, böyle bir şeyi tanımıyoruz demek, fiilen varolanı inkâr etmektir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı yerine emekçi halkın kaderini tayin hakkını koyan formülasyon Buharin'ci bir formülasyondur. (6) Kievski de benzer bir görüşü sa-

---

(6) Buharin bu görüşleri sonradan terketmiştir. Ancak bu defa da bölgeci şovenizme saplanmıştır. Şöyle diyor Buharin: «Ben yalnız emekçi sınıfların kendi kaderlerini tayin hakkı-

vunmuştur. Ancak bunlarla giriştiği polemikte Lenin, bu görüşün yanlışlığını sergilemiştir.

«Milli mesele hakkında da aynı şeyi söylemek zorundayız. Burada da yoldaş Buharin olmasını istediği şeyi olanla karıştırmıştır. Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkını tanımamalıyız diyor. Bir millet, proletarya ile birlikte burjuvazi demektir. Biz proleterler, hor gördüğümüz burjuvaziye kendi kaderini tayin hakkını niçin tanıyalım? Bu iki şey birbiriyle mutlak surette bağdaşmaz! Müsaadenizle, bugün fiilen varolanla bağdaşır. Bunu yok ederseniz, sonuç sırf hayâl olur...» (Lenin, DUKH, s: 277)

«Her millet kendi kaderini tayin hakkını elde etmelidir, bu emekçi halkın kendi kaderini tayinini daha da kolaylaştıracaktır.» (Lenin, a.g.e., s: 277)

Denilebilir ki, bu arkadaşlar, söz konusu yanlışa, halk ve millet kavramlarını aynı anlamda kullandıkları için düşmüşlerdir. Bu ihtimal bize uzak görünüyor. Çünkü Marksist ilteratürü de bu görüşlerine dayanak yapmak üzere tahrif ediyorlar. Örneğin Stalin'in bir yazısını şöyle çeviriyorlar :

«Milli baskı nedir? Milli baskı, ezilen **halkların** (a.b.ç.) sömürülmesi ve yağmalanması sistemidir. Milli baskı, boyunduruk altındaki **halk topluluklarının** (a.b.ç.) haklarını zorla kısıtlamak için, emperyalist çevrelerin aldıkları tedbirlerdir.» (Stalin, R.S.D.İ.P.'nin VII. Konferansında Milli Mesele Üzerine Rapor'dan alıntı. Aydınlık, s: 58, s: 28)

Parçada «ezilen halklar» olarak çevrilen ifadenin doğrusu« ezilen uluslar» ve «*halk toplulukla*rının» olarak çevrilen ifadenin doğrusu da «milli-

---

nı tanımak istiyorum.»-«Kahrolsun milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı! Kendi kaderini tayin hakkını yalnız emekçi halka bahşediyoruz.» (DUKH, s: 283)

yetlerin» olması gerekir. Başka türlü çevrilmesi, yanlış anlaşılması mümkün değildir. Burada bilinçli bir tahrifat söz konusudur. Yalnız burada değil, birçok yerde aynı oportünist metod'a başvuruluyor. Biz sadece bir örnekleme yapmak için bu kısmı aktardık. Zaten bu baylara göre milli baskı sadece Kürt halkına uygulanıyor, Kürt milletine değil.

Kaldı ki, halk ve ulus (millet) kavramları birbirine karıştırılamaz, bir ve aynı şey olarak alınamazlar.

Halk, belli bir tarihsel dönemde ve belli bir ülkede üretici güçlerin gelişmesinden yana olan, devrimde menfaati olan, sınıf, tabaka, ve zümrelerin kompozisyonudur.

Oysa, üretici güçlerin gelişmesinden yana olan devrimde menfaati olan sınıf, tabaka ve zümrelerle; devrime düşman gerici sınıf tabaka ve zümreler millet'in kapsamına girerler. (Burjuva Millet) (7)

Halkın kapsamı, ülkeden ülkeye, farklı tarihi dönemlere ve devrimin sınıfsal karakterine bağlı olarak değişir. Millet gibi, belli bir tarihsel dönemde ortaya çıkan ve uzak bir gelecekte de yok olacak olan bir kategori olmayıp, her tarihsel dönemde mevcut olan bir topluluktur.

---

(7) Burada söz konusu ettiğimiz burjuva ulustur. Sosyalist ulus değil. Stalin'in «... Ulus yalnız bir tarihi kategori değildir, belirli bir çağın, yükselen Kapitalizm çağının bir tarihi kategorisidir.» derken kastettiği burjuva ulus'tur. Sosyalist uluslar, yükselen kapitalizm çağında değil, geberen kapitalizm çağında (Sosyalist dönemde) ortaya çıkan uluslardır. Sosyalist uluslar, kapitalizmin ve burjuvazinin tasfiyesi döneminde, eski burjuva ulusların enkazı üzerinde doğdular. Burjuva uluslar ve sosyalist uluslar sınıf muhtevası bakımından kökten farklıdırlar. Burjuva ulusların bağrında uzlaşmaz sınıf çelişkileri olduğu halde, sosyalist ulusların bağrında uzlaşmaz sınıf çelişkileri yoktur. Sosyalist toplumda ulus ve halk özdeşleşmiştir.

P.D.A. oportünizmi milli meselede Buharin'in formülasyonunu ileri sürerek, hakim Türk ulusunun imtiyazlarını savunmaktadır. Aslında bu baylarda, her iki tarafın da burjuva ve küçük - burjuva milliyetçiliğini görmek mümkündür.

Ayrıca ulusal sorunu salt Kürt sorununa indirgeyerek, ulusal - azınlıklar meselesini dışarıda bırakıyorlar. Kürt meselesi, Türkiye'deki ulusal meselenin bütünü değildir, ancak onun en önemli kısmını oluşturuyor.

Kısaca;

1. P.D.A. Revizyonizmi Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Leninist ilkesini reddediyor, bunun yerine «halkların kendi kaderini tayin hakkı» şeklinde formüle edilen, ulusal sorun ile sınıfsal sorun arasındaki ayrımı ortadan kaldırarak, ulusal sorunu yok sayan Buharinci formülasyonu savunuyor.
2. P.D.A. Revizyonizmi, ulusal sorunu toprak sorununa indirgemekte, Lenin ve Stalin'in aksine Semiç'in tezlerine varmaktadır.
3. P.D.A. Revizyonizmi, halkların baş düşmanı olarak «Sovyet - Sosyal Emperyalizmini» göstermekle, genel olarak Türkiye halklarının, özel olarak da Kürt ulus hareketinin yöneleceği hedefi saptırmakta, karartmakta, Kürt ulusu üzerindeki millî baskının sebebi olarak oligarşiyi ve emperyalizmi değil, hayalî güçleri göstermektedir.
4. P.D.A. Revizyonizmi, literatürü ve terminolojiyi kendi karanlık emelleri uğruna tahrif etmekte, kavram kargaşası yaratmakta, kafaları karıştırmaktadır.

Devrim yapmak için Sovyetlerle Amerikan emperyalizmi arasında çıkacak bir dünya savaşını gözleyen, bu amaçla oligarşinin «ulusal savaş sanayii kurulmalıdır» çağrısını hararetle destekleyen, işi **«Dördüncü ordu doğuya kaydırılmalıdır»** diyecek

düzeye vardıran P.D.A. oportünizminin, Kürt ulus meselesi karşısında hangi noktaya vardığı çok iyi gözlenebilmektedir.

Dördüncü orduyu doğuya kaydırmakla sözde amaçları «Rus emperyalizmine» (!) karşı ulusal savunma cephesini oluşturmaktır. Hakim sınıfların ordularının ayrıca bir de iç savaş görevi ile yükümlü olduklarını hiç düşünmemektedirler veya onlarca bunun herhangi bir önemi yoktur.

İbrahim Kaypakkaya'nın ulusal sorun konusundaki yazısına gelince, bu yazı daha ziyade Şafak revizyonizmine (TİİKP) yönelik bir eleştiri niteliği taşımaktadır. Zaten bir ayrılık yazısıdır. Ulusal sorunda TİİKP (Şafak) şovenizmine evrensel doğruların ışığında getirilen eleştiriler açısından tutarlı ve olumlu olmakla beraber, Türkiye özgülünde, içinde bulunduğumuz tarihî - somut koşullarda ulusal soruna getirilecek çözümle ilgili olarak birşey söylememektedir. Yazı «Türkiye'de Milli Mesele» başlığını taşımasına rağmen, sadece doğru evrensel yaklaşımı koymakla yetinmektedir. Var olandan değil, sadece varsayımlardan (faraziyelerden) hareket edilmektedir. Oysa ki meselenin doğru olarak konulabilmesi için, hem bugün varolandan, hem de gelecekte ortaya çıkabilecek olandan hareket edilmelidir. Ayrıca yazının sonunda şöyle bir paragraf yer almaktadır. «Demokratik Halk Diktatörlüğü sisteminde bütün milletlerin ve dillerin tam eşitliği garanti edilecektir. Hiç bir zorunlu dil tanınmayacak, halka bütün yerli dillerin öğretildiği okullar sağlanacaktır. Halk devletinin anayasası her hangi bir milletin herhangi bir imtiyaza sahip olmasını ve millî azınlığın haklarına herhangi bir tecavüzü kesinlikle yasaklayacaktır. Her ulusa kendi kaderini tayin etme hakkı tanınacaktır. **Bütün bunların gerçekleşmesi için özellikle yaygın bölge-**

sel özerklik ve tamamen demokratik yerel kendi kendini yönetim gereklidir. (a.b.ç.) Bu özerk ve kendi kendini yöneten bölgelerin sınırları ekonomik şartlar, nüfusun milli bileşimi vb. temeli üzerinde, bizzat mahalli nüfus tarafından tayin edilecektir.» (İbrahim Kaypakkaya, T.M.M., s: 21)

Bu bir dil sürçmesi midir? Değilse şayet, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının gerçekleşmesini bölgesel özerklik koşuluna bağlamak ne demektir O hakkı çiğnemek demek değil midir? Sosyalistler, bölgesel özerkliği (toprağa bağlı özerklik) ulusal soruna bir çözüm olarak, teorisyenliğini Bauer'in ve Springer'in yaptığı oportünist «ulusal kültürel özerklik» (toprak dışı özerklik) formülasyonuna bir alternatif olarak getirmişlerdir. Ezilen ulusun bağlı bulunduğu bütünden ayrılmak istememesi halinde, kendi iradesini birleşme yönünde kullanması halinde sosyalistlerce savunulmuş bir çözümdür. Elbette ki, sosyalistlerce, Bölgesel Özerklik veya Federatif ilke ulusal sorunda istenilen ve arzu edilen bir ilkedir.

«... bütün öteki koşullar eşit olduğu takdirde bilinçli proletarya her zaman, daha büyük bir devletten yana olacaktır.» (Lenin, UKTH, s: 45)

Ancak, bu çözüm, ezilen ulusun kendi serbest iradesine rağmen savunulamaz. Zoraki benimsetilemez. Ezilen ulusun birleşmek istemesi, ayrılmaya karşı olması halinde, uygun bir çözümdür.

MESELE NASIL KONULMALIDIR

Ulusal sorunda başlangıç noktamız şu olmalıdır:

Türkiye devrimci hareketine, anti - oligarşik ve anti - emperyalist harekete, ilerici - devrimci doğrultuda adım attırabilecek çözüm hangisidir? Ayrılma mı? Ayrılma hakkı mı? «Emekçi yığınla-

rın çıkarlarıyla bağdaşan çözüm hangisidir?» Kriter budur.

Bu noktanın doğru olarak tesbit edilebilmesi için, birincisi; mesele somut - Tarihi durumdan soyutlanmadan ele alınmalıdır. Bu noktayla ilgili olarak Stalin:

«... başlangıç noktası olarak somut tarihi şartlar, meselenin doğru olarak konulmasının tek tarzı, diyalektik tarzı, milli meseleyi çözmek için biricik anahtar işte budur.» (MMM)

«... Milli meseleyi zaman ve mekân dışında çözmeye kalkışmak yanlıştır,» (MMM) diyor.

İkincisi; «... ulusların mukadderatlarına sahip olmaları meselesi, tecrit edilmiş, kendi kendine yeten bir mesele değildir. Bugüne tâbi ve bütün içinde tetkik edilmesi gereken sosyalist devrim (bizde anti - oligarşik ve anti - emperyalist devrim) genel meselesinin bir parçasıdır...

«Milli mesele, mutlak bir şey değildir. Bu mesele, her zaman için sabit ve değişmez olarak konamaz. Var olan düzenin değiştirilmesi genel meselesinin bir parçası olduğu için milli meseleyi, tamamen sosyal şartlar, ülkede kurulmuş olan iktidarın karakteri ve genel olarak, sosyal gelişmenin tüm olarak seyri tayin eder.» (a.g.e.)

Türkiye emperyalist boyunduruk altında geri bıraktırılmış bir ülkedir. Ülkenin geri bıraktırılmışlığının sebebi emperyalizm ve oligarşidir. Bu sebeple Türkiye devrimci hareketinin önündeki ilk adım oligarşiden ve emperyalizmden kurtulmak meselesidir.

Türkiye'nin kaderi ve buna bağlı olarak Kürt ulusunun kurtuluşu ve ulusal azınlıkların haklarının garantisi; emperyalizmin kovulmasına, feodal ilişkilerin tasfiyesine, toprak meselesinin çözümüne, kısaca, ülkenin demokratlaşmasına (anti - oli-

garşik devrime) bağlıdır. Türkiye'de bugünkü somut - tarihi şartlarda ilerlemenin kaderini tayin eden ulusal sorun değil, bağımsızlık ve demokrasi meselesidir.

Ulusal sorun, **bugün** ikincil bir meseledir. Emperyalizm ile bağları koparmadan, oligarşiyi devirmeden, yani Demokratik Halk Diktatörlüğünü kurmadan ezilen Kürt ulusunun kurtuluşu mümkün görünmektedir. İşte bu sebeple, ulusal sorun, bağımsız bir mesele olarak değil; bu görevin bir parçası olarak ele alınmalıdır.

Ancak, somut - tarihi durum öyle gelişebilir ki, Kürt sorunu -ulusal sorun- Türkiye'de «siyasi hayatın mihrak noktası» olabilir. Bugün için, ikincil önemi haiz mesele, birincil mesele olabilir. Bu nedenle, bugün sadece varolandan değil, ortaya çıkabilecek olandan da hareket edilmelidir.

Ayrılma için uygun bir ulusal ve uluslararası plâtformun gelecekte meydana gelmesi halinde Kürt ulusu ayrılmak isteyebilir. Ve böyle bir şey olduğunda, sosyalistlerin, güçlük çıkartması, zora başvurması doğru bir davranış olamaz.

«Ayrıca herşey gibi şartlar da değişir ve belirli bir anda doğru olan bir çözüm başka bir anda kesin olarak olumsuz nitelik taşıyabilir.» (Stalin, MMM)

KURTULUŞ

«DEVRİMCİ GENÇLİK» ve «GENÇLİĞİN DEVRİMCİ EYLEMİNİN BİRLİĞİ» ÜZERİNE

1 — Genel Durumun Özellikleri :

Hakim sınıfların başta işçi sınıfı olmak üzere diğer emekçi yığınlarına, öğrencilere ve öğretmenlere karşı yöneltiği baskı ve terörün hızı gün geçtikçe, artarak yoğunlaşmaktadır. Toplumun tüm kesimleri faşist zulümden nasiplerine düşeni alıyorlar. Hemen her gün yurdun herhangi bir yerinde, bu politikanın yansımalarını görmemek mümkün değil.

Sözü fazla uzatmadan diyebiliriz ki, bu olayların kaynağı dünyanın değişen koşullarının ülkemizde sınıf mücadelesinin daha çok keskin biçimlere bürünmesine yol açan özelliklerinde yatmaktadır. Öyleyse en genel hatlarıyla bu özellikler nelerdir? Ülkemize nasıl yansımaktadır? Kısaca buna değinmeye çalışalım. Yalnız yazımızın konusunu dağıtacağı için buna uzunca girmek istemiyoruz. Sadece kısaca değinip geçeceğiz.

Günümüzde, içinde bulunduğumuz süreci etkileyen, bu sürece damgasını vuran çelişkiyi; yarı - sömürge ve sömürge ülkelerle, başta ABD emperyalizmi olmak üzere diğer emperyalist - kapitalist ülkeler arasındaki çelişki olarak görüyoruz. Yine ulusal kurtuluş savaşlarıyla birlikte sosyalist kampla, metropollerdeki işçi sınıfı mücadelelerinin çağımızın en devrimci akımları olduğunu savunuyoruz.

Emperyalist aşamada genel bir bunalım içine giren kapitalizm, bugün keri bıraktırılmış ülkeleri yeni sömürgecilik yöntemleriyle sömürmeye, onla-

rı emperyalist - kapitalist sistemin içinde tutmaya çabalamaktadır. İkinci paylaşım savaşından önce, bu ülkelere karşı uyguladığı eski sömürgecilik yöntemlerine de bu gün yine yer yer baş vurmakla birlikte, dünyanın değişen koşullarında; sömürü ve tahakkümünü en iyi sürdürmenin yolunu, emperyalizm, yeni sömürgecilik yöntemlerini uygulamakta görmektedir. Elbette emperyalistleri buna zorlayan nedenler vardır. Bu nedenleri de kısaca şöyle sıralamak mümkündür:

a-II. Paylaşım savaşından sonra emperyalist - kapitalist dünya pazarı parçalanarak pazarı daraltan yeni bir sistem doğdu. Yarı - sömürge ve sömürge ülkelerde ezilen ulusların kurtuluş mücadelesi daha çok genişledi. Emperyalist zincirin bir çok halkaları, halkların bağımsızlık savaşları sonucu parçalandı, güçlü bir sosyalist sistem ve pazarı ortaya çıktı. Doğu Avrupa, Çin, Kuzey Kore, Moğolistan, Kuzey Vietnam ve Küba'dan sonra günümüzde de Güney Vietnam, Laos ve Kamboçya'da; Gine - Bissau, Mozambik ve Angola'da sosyalist güçlerin zaferlerinin gittikçe geliştiğini görüyoruz.

b — Bilimlerde çok önemli gelişmelerin olması ve özellikle bunun kimya ve elektrik alanlarında görülmesi sonucu, sermaye birikimi de son derece hızlandı. Nükleer silahlar çok gelişti. (Yalnız bu konuda yanlış anlamalara yol açmamak ve genel olarak bazı revizyonist çevrelerde bunun yarattığı korkunun sonucu olarak silah unsurunun öneminin çok abartılmasına karşı olduğumuzu kesin olarak belirtmek isteriz. İnsan unsuru, bu güne dek emperyalizme karşı sürdürülen ve başarıyla sonuçlanan tüm devrimlerde temel unsur olmuştur. Ve silah tekniğinde ne kadar ilerleme olursa olsun bu yasa bundan sonra da sınıf mücadelesinde geçerli olacaktır.)

c — Emperyalizmin denetiminde olan pazar alanları, bu gelişmelerin sonucu olarak gittikçe daraldı. Oysa emperyalizmin pazarlara olan ihtiyacı da devamlı artıyordu. Ve bunun karşılanmasının yolları bulunmalıydı.

İşte bu değişen koşullarda;

1 — Emperyalizm, elinde kalan dış pazarlarında, bu özelliklerin kaçınılmaz bir sonucu olarak, kendisine bağımlı ülkelerde kapitalist üretim ilişkilerini geliştirme politikası uygulamaya başladı. Yine bu nedenle (pazar ihtiyacı sorununun halledilmesi açısından), yarı - sömürge ve sömürge ülkelerin önemi daha çok arttı.

2 — Bu somut durum aynı zamanda emperyalistler arası çelişkilerin de çok şiddetlenmesini birlikte getirdi. Pazarların artan önemi, aralarındaki kapışmayı sistemin her alanına yaydı. Emperyalist ülkelerin aralarındaki çelişki, özellikle bağımlı ülkelere daha sert bir biçimde yansıyarak, bu ülkelerdeki hakim sınıfların kendi aralarında çatışmalarına neden olmaktadır.

3 — Bağımlı ülkelerde iç pazarın gelişmesi sonucunda kapitalizm hakim üretim biçimi oldu. Kapitalizm - öncesi ilişkiler büyük ölçüde tasfiye edildi. Eski sömürgecilik döneminin komprador burjuvazisinin yerini, yerli tekelci burjuvazi aldı. Kapitalizmin iç dinamizmiyle değil de daha çok emperyalizme bağımlı olarak (dış dinamizm tarafından) gelişmesi ve burjuva demokratik devriminin tamamlanmaması, bu ülkelerin en temel özelliğidir. Emperyalizm, yerli tekelci burjuvazi dışında diğer gerici sınıflarla da iş birliği politikası uygulamaktadır. Bu işbirliği, her ülkedeki koşullara ve özellikle de sınıf mücadelesinin gelişme durumuna göre farklıdır. Bağımlı ülkelerde, emperyalizmin de, politikasından sanatına, kültüründen ekonomisine ka-

dar içinde yer aldığı bir gerici ittifak oluşturulmuştur.

Bu genel tesbitlerden hareketle, emperyalistler arası çelişkilerin bir savaşa yol açıp açmayacağı sorununa kısaca değineceğiz. Yazımızın konusu, «Devrimci Gençlik» gazetesi ve «Devrimci Gençlik Yayınları» içinde yer alan broşürlerin eleştirisi olacağından, emperyalistler arası savaş sorunu üzerinde de durmak istiyoruz.

Bize göre genelde, içinde bulunduğumuz sürecin başlıca çelişkileri şunlardır :

1 — Yarı - sömürge ve sömürge ülkelerle emperyalizm arasındaki çelişki,

2 — Sosyalist sistemle emperyalist - kapitalist sistem arasındaki çelişki,

3 — Metropollerdeki işçi sınıfının kendi burjuvazisiyle olan çelişkisi,

4 — Emperyalistlerin kendi aralarındaki çelişkiler.

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, revizyonistlerin; «sosyalist sistemle, emperyalist - kapitalist sistem arasındaki çelişki baş çelişkidir» şeklindeki görüşlerinin tam tersine biz, emperyalizmle yarı - sömürge ve sömürge ülkeler arasındaki çelişkinin baş çelişki olduğunu savunuyoruz. Ve dünyanın bugünkü koşullarında içinde bulunduğumuz sürece damgasını vuran çelişki olarak da bunu görüyoruz. Bu koşulların somut tahlili, emperyalistlere asıl darbeyi indiren gücün, ezilen halkların bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi olduğunu açıkca ortaya koymaktadır.

Emperyalistler arası çelişkiyi uzlaşmaz nitelikte göstermemize karşın baş çelişki olarak bunu değil de başka bir çelişkiyi tesbit etmemiz, aynı zamanda şu anlama gelmektedir: Biz, bugün için emperyalistler arası bir savaş çıkacağına ve bunun

yakın bir tehlike olduğuna inanmıyoruz. Ama süreç içinde bir savaş durumu ortaya çıkabilir.

Bu noktayı böylece vurguladıktan sonra «Devrimci Gençlik»te bu konuya ilişkin görüşlere bir bakalım:

Devrimci Gençlik Yayınlarının 4. broşüründe «Emperyalizmin 3. Bunalım Dönemi» tahlil edildikten sonra şu tesbitte bulunulmaktadır:

«Biz emperyalizmin 3. bunalım dönemi olarak adlandırdığımız dönemde, emperyalist ülkeler arası çelişkilerin giderek daha derinleştiği fakat bu çelişkilerin çeşitli nedenlerden dolayı askeri plana; **üçüncü bir emperyalistler arası savaş biçiminde** yansımadığını söylüyoruz... Emperyalizmin üçüncü bunalım döneminde emperyalist ülkeler arası çelişkiler daha şiddetlenmekte ve artmaktadır. Bu çelişkilerin derinleşmesi, bütünleşme ile bir arada gitmektedir. Çelişme ve bütünleşme birbirini doğuran iki ana süreçtir. Ve ağır basan yön çelişmedir ama emperyalist ülkeler çeşitli nedenlerden dolayı bu derinleşen çelişmenin kısmi çözümü olan savaşa başvuramıyorlar.» (D.G.Y.4. Broşür. s. 47-48) Yine aynı broşürde, daha bir iki yerde savaş çıkmayacağı üzerine yazılmış cümleler var. Ayrıca da bunun zorunlu sonucu olarak emperyalizmin bazı metotlara başvurduğu belirtiliyor. «Devrimci Gençlik» gazetesinin 5., 6. sayılarında «Oligarşi ve Faşizm» başlıklı yazıda «emperyalizmin 1. 2. ve 3. bunalım dönemlerine» değinilmekle birlikte, nedense emperyalistler arası savaşın çıkıp çıkmayacağı sorunu üzerinde hiç durmamışlar!

«Kesintisiz Devrim»de «3. bunalım dönemi»nin ilişki ve çelişkilerinin biçimde iki temel cephede değişikliğe uğradığı anlatılmaktadır. **Birinci özelliğin,** «emperyalistler arası rekabetin (uzlaşmaz çelişkilerin) emperyalistler arası yeniden paylaşım

savaşına yol açması imkanının ortadan kalktığı», **ikinci özelliğinde,** «emperyalist işgalin biçiminin değiştiği» şeklindedir. (Kesintisiz Devrim 2. 3.)

«Devrimci Gençlik'teki arkadaşlarımızın «3. Bunalım Dönemi» tahlilleri yaparken, gazetede bu konuyu neden değinmediklerini anlayamadık. Madem ki bu dönemin iki temel özelliği söz konusu, o halde buna, «3. Bunalım Dönemi» anlatılırken değinmemek, hangi anlama gelmektedir? Yoksa arkadaşlarımızın bu konudaki görüşleri henüz kesinlik kazanmamış mı? Veya dolaylı olarak özeleştiri mi yapıyorlar? («Kesintisiz» de savaş çıkmayacağı daha kesin bir şekilde ifade edilirken nedense arkadaşlarımız aynı kesin dille konuşamıyorlar!)

Biz soruna kısaca değinip geçeceğiz. Çünkü, emperyalistler arası savaş üzerinde ve o dönemde, özünde pek farklı olmayan görüşlere karşı Stalin'in söyledikleri çok açıktır:

«Bazı yoldaşlar, 2. Dünya savaşından sonra yeni uluslararası koşullar karşısında kapitalist ülkeler arasında ki savaşların artık kaçınılmaz bir şey olmadığını ifade ediyorlar. Bunlara göre, sosyalist cephe ile kapitalist cephe arasındaki çelişkiler, kapitalist ülkelerin kendi aralarında ki çelişkilerden daha güçlüdür; Amerika Birleşik Devletleri, öteki kapitalist ülkelerin birbiriyle savaşıp karşılıklı olarak zayıflamalarını önleyecek ölçüde bu ülkeleri kendi buyruğu altına almıştır; Kapitalizmin önde gelen kişileri, kapitalist dünyanın tümüne ciddi zarar veren iki dünya savaşının deneyiminden, kapitalist ülkelerin, aralarında yeniden bir savaşın doğmasına doğru sürüklenmelerine izin vermeyecek derecede ders almışlardır. Bu yüzden de kapitalist ülkeler arasındaki savaşlar artık kaçınılmaz değildir.

«Bu yoldaşlar yanılıyorlar. Bunlar, yüzeyde

oluşan dış olguları görüyorlar. Ama şimdilik görünmez şekilde etkide bulunmakla birlikte olayların seyrini saptayacak olan derindeki güçleri görmüyorlar. «Ve Stalin devamla, bu «sükunet»in geçici olduğunu diğer emperyalist ülkelerin «sonsuza dek» ABD'nin boyunduruğu ve egemenliği altında kalmayacağını açıklar. Ve yine, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki çelişkilerin teorik olarak emperyalistler arası çelişkilerden güçlü olmakla birlikte, bunun da emperyalistler arasında savaş çıkmayacağına gerekçe gösterilemeyeceğini belirtir; örnek olarak ikinci paylaşım savaşını gösterir.

«Diyorlar ki, Lenin'in kapitalizmin kaçınılmaz olarak savaşları doğurduğu tezi eskimiş bir tez sayılmalıdır, çünkü artık yeni bir dünya savaşına karşı barışı savunan kudretli halk güçleri meydana gelmiştir. Bu, yanlıştır.»

Barış hareketinin ve savaşa karşı sürdürülen eylemlerin olumlu yanlarını vurgulayan Stalin, bunların kapitalist ülkeler arasında genel olarak savaşların kaçınılmazlığını yok etmek için yeterli olmadığını söylüyor: «Yeterli değildir, çünkü barış hareketinin bütün başarılarına karşın, emperyalizm ayakta kalmaktadır, yürürlükte kalmaktadır. Bunun sonucu olarak da, savaşların kaçınılmazlığı, olduğu gibi süregelmektedir.

Savaşların kaçınılmazlığını yok etmek için, emperyalizmi yok etmek gerekir.» (Stalin, Son Yazılar s. 87 den 91'e kadar olan kısma bakınız)

Bu konuda sözü artık uzatmanın gereği yok. Sorunun açıklığa kavuştuğunu zannediyoruz. Yalnız şu noktayı belirtmekte yarar var; «3. Bunalım Dönemi» için emperyalizm tahlilleri değişik olmakla birlikte arkadaşlarımız, emperyalizmin niteliğinin değiştiğini söylemektedirler. Gerçekten de günümüzde emperyalizmin niteliğinde değil, sömürü

biçimlerinde değişiklik olmuştur. Nedenlerini de yine yukarıda kısaca açıklamaya çalıştık.

A — Ülkemizin Somut Durumu :

Ülkemiz, emperyalist - kapitalist sistemin içinde, onun ilişki ve çelişkilerini bir sismograf gibi yansıtan, yarı - sömürge bir ülkedir. Hakim üretim biçimi kapitalizmdir. Kapitalizm, emperyalizmin denetiminde yukarıdan aşağıya doğru geliştirilmiştir. Bu kapitalizm, serbest rekabetçi dönemini yaşamamıştır ve daha çok dış dinamizm tarafından yönlendirilmiştir.

Ülkemizde, emperyalizme bağımlı tekelci burjuvazinin ekonomik ve politik etkinliği, diğer gerici sınıf ve tabakalardan daha fazladır. Emperyalizmle birlikte, ülkemizdeki gerici ittifak içinde tekelci burjuvazi, yönlendirici güçtür.

Kapitalizm - öncesi üretim ilişkileri büyük ölçüde çözülmüştür. Feodal ilişkilerin temsilcisi olan sınıfların eski güç ve etkinlikleri kırılmıştır. Buna rağmen, özellikle üst yapıda bunların hâlâ yer yer etkili oldukları görülmektedir.

Ülkede kapitalizm, çarpık ve tekelci bir yapıda gelişmektedir. Bunun nedeni de, emperyalizmin pazar ihtiyacını çözecek bir doğrultuda sanayileşmesine (özellikle tüketim alanlarına yönelik belli alanlarda sanayileşmesine) ancak izin verildiği içindir.

Bu genel belirlemelerin ışığında, bugün ülkemizdeki bunalımın ve bunun yansımaları olan faşist saldırıların şu nedenlere dayandığı açıkca görülmektedir:

1 — Hakim sınıfların kendi aralarındaki çelişkiler : Bu gün hakim sınıflar, iktidarlarını sürdürmek için daha çok baskı ve teröre başvurmalarına rağmen; kendi aralarında da sık sık dalaşıp birbir-

lerine giriyorlar. Bu çatışma daha çok iktidar bunalımlarına yol açıyor. Elbette bu çatışmaları, emperyalistlerin kendi aralarındaki çelişkilerden soyutlamıyoruz. Bu çelişkilerin ülkemize yansıması bazen daha sert çatışmalara(çeşitli emperyalist gruplara bağlı hakim sınıfların kendi aralarında çatışmalarına) bile neden olmaktadır.

Hakim sınıfların birbirlerine düşmelerinin ana nedeni, sömürüden alacakları pay yüzündendir. Yalnız bu çelişkiyi abartmamak ve bunun uzlaşmaz niteliklere bürüneceğini hayal etmemek gerekir. Tam tersine, hepsi de halkı sömürmekte ve ona daha çok zulüm ve işkence çektirmekte birleşmektedirler. Hele halkın muhalefeti geliştiği ve bilinçlenme ve örgütlenmede bunun yansımalarının görüldüğü dönemlerde; birbirine kenetlenme kolayca sağlanabilmektedir.

Ülkemizde bugün hakim sınıfların bir kanadı «açık - tedhişçi bir diktatörlük olan» faşizmi tezgahlamaya çabalarken; bir kanadı da, parlamenter yöntemlerle, ama nisbi demokratik hakların alanını daha da daraltmaya çalışarak iktidarlarını sürdürmenin yollarını aramaktadırlar. Yalnız burada vurgulanması gereken nokta: Her iki kanadın da; iktidarlarını sürdürmeye çalışırken, baskı ve terörü ana yöntem olarak seçtikleridir.

İleride «sürekli faşizm» sorununa değinirken bu konuya yine döneceğiz.

2 — **Hakim sınıflarla halklar arasındaki çelişki :** Bizce bunalımın ana nedeni bu çelişkinin gittikçe şiddetlenmesinde yatmaktadır. Tüm olumsuz yanlarına dağınıklığına ve örgütsüzlüğüne rağmen, işçi sınıfı başta olmak üzere diğer emekçi sınıf ve tabakaların düzene karşı muhalefeti yaygınlaşmakta, kitleler daha çok politize olma yolunda çok yönlü bir mücadelenin içine girmektedirler. Grevlerin,

panzerlerin desteğinde yapılan saldırılarla bastırılmaya çalışılması, hemen her işçi hareketine karşı derhal baskı yollarına başvurulması; öğrencilere ve öğretmenlere yapılan saldırılar ve demokratik örgütlerin kapatılıp, onlara hayat haklarının tanınmaması, köylülerin demokratik eylemlerinde sürekli karşılarında «Devlet Güçlerini» görmeleri ve toplumun tüm kesimlerine yönelik saldırılar ve de hemen her gün, yurdun herhangi bir yerinde sosyalistlerin ve diğer yurtseverlerin kurşunlanması, öldürülmesi; hangi nedenlerle izah edilebilir? Elbette hakim sınıflar bu yöntemlere başvuracaklardır. Çünkü iktidarlarını en iyi korumanın yolu, onlar için, buradan geçmektedir.

Bugün işçi sınıfı ve diğer halk kesimleri ile hakim sınıflar arasındaki çelişki, sürecin diğer tüm çelişkilerinde daha ağır basmaktadır. Sorun böyle kavranmadıkça ve mücadele, bu çelişkinin çözümü doğrultusunda sürdürülmedikçe, demokratik halk devriminin başarıya ulaşması söz konusu olamaz. Bunun aksi tüm öneriler, mücadeleyi geciktirmekten ve halkın kurtuluş davasına zarar vermekten öteye gidemez.

B — **Türkiye Devrimci Hareketi :**

«Ülkemiz solunda tam bir teorik keşmekeş hüküm sürmektedir. Öyle ki aynı devizyonist tezleri temel alan ve bunları değişik ambalajlarla piyasaya süren, kendi özgücünün dışında başka güçlere bel bağlayan çeşitli oportünist fraksiyonlar en sert şekilde birbirlerini pasifizimle, oportünizmle, ihanetle vs. suçlamaktadırlar.» (K. Devrim 1.)

Evet, 1971 başlarında söylenen bu sözler, içinde bulunduğumuz yeni dönemi de genel hatlarıyla karakterize etmektedir. O dönemde olduğu gibi, bugün de, işçi sınıfının iradesini yansıtan merkezi bir

örgütlenme bulunmamaktadır. Sol, yaygın bir kitle tabanına sahip olmasına rağmen, (genel anlamda henüz bir aydın hareketi seviyesini aşamamıştır) ideolojik ve siyasi bilinç düzeyi düşüktür.

1971 direnişi, hareketin geçmişinde bir dönüm noktası olmuştur. Yeni bir tarihsel dönem açılmış ve genel olarak seçilecek yol, açığa çıkmıştır. Sorun bu yolda atılacak adımları tesbit edebilmek ve pratiğe geçirmekten geçecektir.

Temel görev, proletaryanın öncü unsurlarını örgütlemektir. Bu ve diğer bir çok sorun, ancak pratik temeli üzerinde tutarlı ve örgütlü bir ideolojik mücadele ile halledilebilir.

Günümüzde Çin - Sovyet çatışmasından da kaynaklanan ülkemiz solundaki bölünmeler ve cepheleşmeler karşısında; ülkenin somut koşullarına yaratıcı bir biçimde uygulanacak ve revizyonizme, bu sabloncu anlayışlara karşı harekete yol gösterecek devrimci lkeleri ve bunların tutarlı bir yorumunun yapılması, ideolojik mücadelenin yöneleceği temel noktalardan biri olmalıdır.

Bu dağınıklık ve bölünme, toplumun her kesiminde genel olarak sola da yansımaktadır. Özellikle gençlik kesimine yansıması daha açık olarak görülmektedir.

Gençlik hareketinin bugünkü dağınıklığı salt bu nedenlerle açıklanamaz elbette. Fakat en önemli neden budur. Hakim sınıfların gençlik hareketinin önemini kavrayarak, özellikle bu kesime saldırılarını yöneltmesi de bu dağınıklıkta etkili olmaktadır.

2 — **«Devrimci Gençlik» :**

«Sürekli faşizm» şartlarında «Devrimci Gençlik» bu güne kadar çıkabildi. Özellikle bu siyasi gazetede ve yayınları olarak çıkan broşürlerde yer

alan bazı görüşler üzerinde durmak istiyoruz. Aslında bu yayınlarda eleştirebileceğimiz noktalar pek çok.. Fakat önemli gördüğümüz yerler üzerinde duracağız. Hem gençlik hareketinin, hemde genel hareketin çıkarları açısından bizce bu, bir zorunluluk olmaktadır. Çünkü «Devrimci Gençlik» salt öğrenci gençliğe değil, içinde savunulan görüşlerle devrimci harekete ve onun bir çok sorunlarına da «ışık tutacak nitelikte», ilginç yazılarla doludur.

a — «Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği» :

Bu çağrı sloganı ve anlamı, «Devrimci Gençlik»te işlenmekle birlikte daha somut olarak Devrimci Gençlik Yayınları adı altında yayınlanan broşürlerde dile getirilmektedir.

«Birlik sorunu» gerçekten de bu günkü koşullarda üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir sorundur. Gençlik hareketini toparlayacak, onun anti - faşist mücadelesinin içinde gerçek yerini almasını sağlayacak bir birliğe kim karşı çıkabilir? Açıktır ki, iyi niyetli ve dürüst unsurların, bu doğrultuda bir çaba içinde olanların, desteklenmesi bir görev olarak karşımıza dikilmektedir. Hele gençlik hareketinin bugünkü «acıklı durumu» karşısında birlikten yana olmamak mümkün değildir. O halde birlik nedir? Devrimciler bu soruna nasıl yaklaşırlar? Gençlik hareketinin birliği nereden geçer? Bu ve benzeri sorulara doğru bir yaklaşımda bulunmadan atacağımız tüm sloganlar, ne kadar iyi niyetimizi ifade ederse etsin ve ne kadar çarpıcı olursa olsun, yine de somut çağrılardan öteye gidemeyecektir.

Biz «Devrimcilerin Birliğini» savunuyoruz. Ve iddia ediyoruz: Geneldeki bu birlik sağlanmadan, toplumun hiçbir kesiminde tutarlı birlikler sağlanamaz. Ve yine bu anlamda: «gençliğin devrimci eyleminin birliğinin» de ancak ve ancak Devrimcilerin

birliğinden geçtiğini ileri sürüyoruz. Ama bu birlik hemen sağlanacak bir şey değildir. Bir süreç sorunudur. Bu süreçteki mücadelenin alanlarından biri de gençliktir. Gençlik içinde birlik doğrultusunda mücadele edilmesinden yanayız. ~~Yalnız şu nokta~~yı ~~biridir~~. Ve yine biz bu anlamda gençlik hareketi içinde; geneldeki birliği sağlamadan da, birlik için mücadele edilmesinden yanayız. Yalnız şu noktayı vurgulamak istiyoruz: **Devrimci gruplar, asıl çabalarını geneldeki birlik için harcarlar; Gençlik hareketinin birliği için değil.**

İdeolojik mücadele, birlik amacına yönelik olmalıdır. Siyasi gruplar devrimci hareketin çıkarlarını herşeyin üstünde tutmalıdırlar. Bunun yerine dar grup çıkarlarının ön plana alınması; birliği geciktiren en büyük engellerden biri olur.

Birlik sorununun bir günde halledileceğini savunmuyoruz. Zaten biz «ne pahasına olursa olsun», birlikten yana değiliz. Birlik, ancak ve ancak ideolojik bir temel üzerinde sağlanabilir. Birlik doğrultusunda sürdürülecek ideolojik mücadele, süreç içinde çeşitli grupların devrim programlarını daha çok açmalarını, birlik ve ayrılık noktalarının daha da somut bir biçimde ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Temel noktalarda birbirine yakın şeyler savunanlar elbette birleşecektir. Tali olan ayrılık noktaları, hareketin çıkarları için ikinci plana atılacak ve birlik için sorun haline getirilmeyecektir.

Bu konuda Devrimci hareketin geçmişinin ne yazık ki bize bıraktığı deneylerden yoksunuz. Ama devrimi başarmış ülkelerin deneyleri var. 1898'ler Rusya'sı ve 1930'lar Vietnam'ının deneylerinden yararlanılmalıdır. Fakat kopyacı ve reçeteci bir anlayışa düşmeden bunu yapmalıyız. Zaten «Birlik sorunu», somut koşullarımızın bir yansıması olarak ve belki de farklı yollardan; ama muhakkak dev-

rimcilerin tutarlı çalışmalarıyla bir çözüme kavuşacaktır.

Biz, «Devrimci Gençlik» çevresinde toplanan arkadaşlarımızın, teorik olarak bunu inkar etmelerine rağmen; pratikteki çabalarının açıkça; gençliği kendilerine temel olarak alma ve bu kesimde kemikleşme eğiliminde olma çabası içinde olduklarını savunuyoruz. Bu güne dek, bir siyasi grup olarak onların devrimcilerin birliği doğrultusunda ne teoride ne de pratikte, bir tavır içinde olduklarını görmedik. Hatta gençlik kesiminde bile, dillerden hiç düşürmemelerine rağmen «gençliğin devrimci eyleminin birliği» doğrultusunda bir çaba göstermemişler, dar grup çıkarlarını, hemen her somut olayda ön plana almanın uğraşısı içine girmişlerdir. Bu konuda belki insafsız davrandığımız söylenecektir, ama; bunların etkili oldukları bazı yerlerde gençlik derneklerinin sürekli kitleyle bağlarının kopması ve insiyatifi ellerinden kaçırmaları, başka türlü nasıl izah edilebilir? Gençlik hareketinin bugünkü «acıklı» durumundan ilk önce onlar sorumlu değiller midir? Özellikle, Ankara ve İstanbul'daki çalışmaları kasdediyoruz.

Elbette diğer tüm grupların da belli ölçülerde hataları olmuştur. Bu inkar edilemez. Fakat gençlik hareketindeki asıl dağınıklığın sorumlusu bu arkadaşlardır. Ve bu güne kadar da, hatalı olduklarını ne genel toplantılarda, ne de gazetelerinde kabul etmemişlerdir. Onlara göre sorumlu olanlar, ötesi gruplar...

Hatta her hangi bir fakülte biriminde bile orada ki kitlenin somut talepleri etrafında belli bir birliği sağlamaları mümkünse, bu «küçük» olaylarda bile en katı tavırların içine girmişlerdir. Bu, örneğin, olaya ilişkin bildirilerinde yansımaktadır,

başka taleplerinde yansımaktadır. O somut olaydan hareketle faşizme karşı, kitleleri belli ölçülerde toparlamak ve propaganda ile ajitasyon yapmak olanakları varken; tam tersine grup çıkarlarını ifade edecek girişimlerde bulunmuşlardır. Bu konulara ilişkin bir örnek vermek istiyoruz:

Geçen yıl üniversitelerin açılışı sırasında; hem dağınıklığa bir çare olarak, hem de açılış sırasında yapılacak eylemlerin (örneğin bildiri dağıtmak, vb.) düzenliliği açısından, arkadaşlarımız; geçici bir zaman için bazı önerilerde bulundular. Bu önerilerden ilki yönetime ilişkindi; Ve her gruptan arkadaşların alınacağı bir komitenin oluşturulmasıydı (*o dönemde henüz, gruplar bu derece birbirinden uzaklaşmamıştı ve bu seviyede ilişkiler kopuk değildi*); ikincisi de açılış sıralarında dağıtılacak bildirilerde, atılacak sloganların tesbiti sorunuydu. Yalnız şu noktayı yine altını çizerek belirtiyoruz: Bu önerilerin pratikte işlerliği sadece kısa bir dönem için olacaktı. Bizim bu konudaki iyi niyetli tavrımız kısa sürede istismar edilerek bizi, genel olarak demokratik kitle örgütlerinde gruplar arası yönetimi savunmakla ve temel konularda ideolojik tavizlerde bulunmakla suçladılar.

Şöyle yazıyorlardı: «...hatta bu gruplar var olan örgütlenmelere rağmen, gruplar arası ortak yönetim aramaya gidiyorlar. Gençliğin birliği, program önerileri, ortak hedefler, hareketin pratik yararları bitmiştir artık. Bunlar yerini grupların gençliği ortak yönetimi» ilkesine bırakmıştır. Teori, ideoloji, gençliğe bakış fazla önemli olmadığı için pazarlıklar dahi yapılır. «Siz sosyal - emperyalizm demeyin, bizde Oligarşi demeyiz, böylece gençliğin birliğini sağlarız»denir. Yani gruplar arası ortak bir dil, ideoloji aramaya gidilir. Sonuç elbette hareketi

«herkesin ortak düşündüğü, en genel doğrularla yönetmek», olacaktır ki biz bu anlayışı isimlendirmeye dahi gerek görmüyoruz.» (D. Gençlik Y. 5. broşür s. 39)

Bu açıkça olayı değiştirerek ve tahrif ederek aktarmaktır. Bunun devrimci dürüstlükle uzaktan yakından ilişkisi olamaz. Bunların sahtekârlığını ve yukarıda yazdıklarına uygun davranışlar içine girdiklerini bir çok olayı buraya aktararak belgelemek mümkün. Ama, buna bir örneği, ileride bu arkadaşların ulusal soruna ilişkin görüşlerine ve pratikteki yansımalarına değinirken, aktaracağız.

Bu somut olayda, o zamanki tavrımız; tamamen kısa bir dönem içindi ve hareketin pratik yararları doğrultusundaydı. Merkezi örgütün yönetimi ortada yoktu. İnsiyatif elden kaçırılmıştı. Tavrımız, genel çıkarları ön plana almayı yansıtıyordu. Yoksa genel olarak demokratik kitle örgütlerinde, gruplar arasında ortak yönetimden yana olduğumuz iddiasına kendilerinden başka hiç kimseyi inandıramazlar.

«Siz sosyal - emperyalizm demeyin, bizde oligarşi demeyiz, böylece gençliğin birliğini sağlarız» şeklinde bize mal edilen söz karşısında, bu arkadaşlara, SBF"de meydana gelen olayları hatırlatırız. O olaylar, bu oportünistlerin yalanlarını yüzlerine çarpan bir şamar olmuştur. Kaldı ki bir çok olayda, SSE'ni savunan «Devrimci Muhalefet»le bu arkadaşlar, hareketin pratik yararları üzerinde (!) pazarlıklar yaptıklarını hiçbir zaman inkar edemezler. (örneğin Ovalıoğlu için yapılan forum). Çünkü bu pazarlıklar sonucu anlaşma sağlanmasına rağmen, eylem sırasında anlaşmanın şu veya bu grup tarafından bozulması, onların ve politikalarının kitle önünde açıkca teşhir olmasına yol açmıştır.

b — **Ulusal Sorun ve Anti - Şovenist Olma İlkesi :**

Ülkemizde bugün, Kürt ulusal sorunu ve buna ilişkin tavır ve tartışmalar, bu konuyu, Devrimci hareketin en önemli sorunlarından biri haline getirmiştir. Öyleki; bu sorun karşısında tavır, bir yerde tutarlı olup olmamanın, milliyetçi ve şoven etkilerden kurtulup kurtulmamanın ölçütlerinden biri haline gelmiştir.

Kürt halkı üzerinde yoğunlaşan ırkçı ve şoven baskıların, katliam uygulamalarının ve tehditlerinin belli bir amaca yönelik olduğu apaçıktır. Eğer bu gün hakim sınıflar «Komünistler ve Anarşistler»e yönelttiği saldırıların yanında «Bölücüler»e de aynı şekilde ve hatta bu konuda daha da propaganda yaparak saldırılarda bulunuyorlarsa, bu; devrimcilerin, tüm demokrat ve ilerici kesimlerinin yanında, mücadelelerinde en geniş bir birliği ve ittifakı nasıl sağlayacakları ve kimlere dayanacakları konusuna da bir açıklık getirmektedir.

Yukarıdan, hakim sınıflar tarafından, özellikle en ırkçı - şoven ve en saldırgan kesimleri tarafından körüklenen ezen ulus milliyetçiliğinin güçlenmesi karşısında; henüz «çocukluk dönemini» yaşayan devrimci hareketin ve çeşitli grupların bundan etkilenmemesi düşünülemez. Ve yine böyle zor dönemlerde sosyalistlere (eğer gerçekten sosyalist iseler), çok büyük görevlerin düştüğü de inkar edilemez. Çünkü ancak ve ancak bu şovenizmin ve saldırgan milliyetçiliğin ve bunun yarattığı ezilen ulusun aşağıdan gelme milliyetçi karşı tepkisinin -ki bu doğaldır- karşısına dikilmek ve halk kesimlerini bu «milliyetçilik salgınından» kurtarmak işini; sosyalistler ve onların tutarlı ve örgütlü mücadelesi yerine getirebilir. Ezen ulus sosyalistlerinin, na-

sıl kendi ırkçı ve şoven yanı ağır basan burjuva milliyetçiliğine karşı dikilmek görevleri ise, aynı şekilde sömürge ulusun milliyetçi tepkilerinin geniş emekçi kitlelerine yayılmaması ve onlara doğru hedefler gösterilmesi görevi de ezilen ulusun sosyalistlerine düşer.

İçinde bulunduğumuz somut koşullarda ulusal sorun; Türkiye genelinde gelişmekte olan durumla, devrimci adımın niteliğiyle sıkı bağlar içindedir. Demokratik halk devriminin başarısı bugün için, ulusal sorunun temel koşuludur. «Bir iç ve dış konjonktürler bileşiminin meydana gelmesi» ve Kürt ulusal hareketinin önce kendi bağımsızlık sorununu ön plana alarak bu doğrultuda mücadeleye yönelmesi de mümkündür.

Biz, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmaktan asla vazgeçemeyiz. Çünkü Türkiye somutunda ulusal sorunun temelinde Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etme yatar ve bu zorunlu bir haktır. Ve, «milli mesele, mutlak birşey değildir. Bu mesele her zaman için geçerli, sabit ve değişmez bir şey olarak konamaz. Var olan düzenin değiştirilmesi genel meselesinin bir parçası olduğu için, milli meseleyi, tamamen sosyal şartları, ülkede kurulmuş olan iktidarın karekteri ve genel olarak sosyal gelişmenin seyri tayin eder» (Stalin, Marksizm ve Milli Mesele, s. 84-85)

İşte bu nedenle Türkiye'de, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını reddetmek, bu doğrultuda propaganda ve ajitasyon sürdürmemek, açıkca şovenizmin etkisinden sıyrılmamaktır. Ve bu gün ülkemizde çok güçlü olan ezen ulus milliyetçiliğine karşı mücadeleyi inkar etmektir.

Şu anın somut koşullarında Türkiye'de Kürt sorununun, salt devrimci hareketin bir sorunu değil, sosyal hayatın da genel sorunları arasında ilk

planda bir yer işgal eder duruma gelmesi; hakim sınıfların «bölücülük» üzerinde bu kadar çok «hassasiyetle» durmasından da anlaşılmaktadır.

Bu gerçeklerin ışığında diyebiliriz ki; ulusal soruna ilişkin görevlerimizi, bu somut duruma uygun bir biçimde ve örgütlenme seviyemize bağımlı olarak tartışmak, salt genel doğruları değil, ülkenin somut tahlillerine yönelik çabalardan, atacağımız sloganlara kadar her alanda tutarlı bir duyarlılık göstermek, acil bir sorun haline gelmiştir. Bu tesbitten hareketle biz; bu güne dek demokratik kitle örgütleri için ileri sürülen anti - emperyalist ve anti - faşist olma ilkelerinin yetersiz olduğunu, bu kitle örgütlerinin demokratik eylem programlarında **anti - şovenist olma** ilkesinin de yer alması gerektiğini ileri sürüyoruz. Elbette, özünde bu ilke, Kürt sorununa ilişkin olmakla birlikte daha geniş kapsamlıdır. Fakat bu ilkenin yorumuna daha geniş girmek istemiyoruz. Bu konuya; demokratik kitle örgütleri anlayışımızı ve somut duruma ilişkin önerilerimizi daha sonraki yazılarımızda ortaya koyarken, tekrar değineceğiz.

Kaldı ki, anti - şovenist olmak sadece sosyalistleri bağlamamaktadır. Aynı zamanda demokratik olmanın da ölçütü, ülkenin somutunda; Kürt ulusal sorunu karşısındaki tavıra bağlıdır.

Birçok «demokratımızın» başka ezilen ulusların kurtuluş hareketi karşısındaki olumlu yaklaşımlarını, kendi ülkeleri söz konusu olunca; hakim sınıflarla aynı koroya katılıp «Vatan, millet, Sakarya» nutukları çekmeleri ve avazları çıktığı kadar, Kürt halkının milli ve demokratik hakları için yürüttüğü mücadele karşısında «bölücülük» diye tepinmeleri çok ilginçtir. Oysa, «uluslarla dillerin hak eşitliğini tanımayan ve savunmayan, ulusal zulüm ve eşitsizliğin her türlüsüne karşı savaşmayan kim-

seler marksist şöyle dursun, demokrat bile olamazlar.» (Lenin, Düşünceler Aforizmalar, s. 162)

Türkiye'de özellikle son dönemlerde, «Halklara özgürlük» sloganı üzerinde çok gürültü koparılmaktadır. Siyasi gruplardan bir kısmı, bu sloganın ayrı örgütlenmeyi ifade ettiği ve ezilen ulus burjuvazisinin milliyetçiliğinin güçlenmesine yol açtığı gerekçesiyle, propaganda ve ajitasyon sloganı olarak kullanılmasına karşı çıkmaktadırlar. Onlara göre «Türkiye halkı kavramı» daha doğrudur. Ve devrimciler buradan hareketle sloganlarını, birlikte mücadeleyi dile getirecek şekilde atmalıdırlar!

Yine bu gruplara göre, Kürdistan'ın sömürge bir ülke olması da yanlıştır. Genel olarak sömürgeciliği ifade eden özellikler Kürdistan'da mevcut değildir. Ve sömürge olduğunu kabul etmek ayrı mücadeleyi savunmaktır... Daha çok ülkemizde Çin devrim şabloncusu olan revizyonist gruplarca bu tezlerin ileri sürüldüğünü görüyoruz.

«Devrimci Gençlik»teki arkadaşlarımızın da genel olarak bu konuda ne söyledikleri pek belli değildir. Ulusal soruna olumlu bir yaklaşımları olduğu görülmemektedir. Geçici çıkarlara yönelik tavırlar içinde oldukları, dergide bu soruna değindikleri yerlerden de açıkça ortaya çıkmaktadır. Örneğin, gazetenin bir sayısında, ülkede gelişen duruma bağlı olarak halk yığınları içinde propaganda ve ajitasyona yönelik ve devrimcileri onlarla birleştirecek ve faşizme karşı mücadeleyi yükseltecek doğrultuda atılması gereken sloganlar konusunda şunlar yazılmaktadır.

«Tek yol devrim, kahrolsun faşizm, kurtuluşa kadar savaş, bağımsız Türkiye, kahrolsun faşizm, kahrolsun emperyalizm gibi geniş yığınlarca benimsenen temel sloganların yanında gelişen yeni koşullara uygun halk yığınlarında meydana gelen

kendiliğinden tepkileri doğru siyasi içerikliği sloganlarla ifadelendirerek bu sloganları halk yığınlarına getirmeliyiz. Faşıstlere zindan - Halka özgürlük, Faşizme nihayet - Halka Hürriyet gibi ekonomik - demokratik talepler ileri süren sloganlar açıklayıcı bir ifade taşırlar ve bu sloganların yan sloganlar olarak kullanılması yanlış değildir.» (D.G. sayı, 7 s. 5)

Görüldüğü gibi, ne «geniş yığınlarca benimsenen temel sloganlar» arasında, ne de «gelişen yeni koşullara uygun yan sloganlar» arasında ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını dile getiren bir slogana rastlanmamaktadır. Ya bu arkadaşlarımız, «ayrı mücadeleyi» savundukları için buna gerek görmemişlerdir; ya da o yan sloganlardan olan Faşistlere Zindan - Halka Özgürlük, Faşizme Nihayet - Halka Hürriyet sloganları bu soruna ilişkindir.

Biz arkadaşların ayrı mücadeleden yana olduklarını zannetmiyoruz. Hiç bir yerde böyle eğilimler gösterdiklerini veya yazı yazdıklarını görmedik. Öyleyse, bu arkadaşlarımız, o yan sloganlarla ulusal soruna yaklaşmaktadırlar. Onlar için bu sorunda doğru tavır, her halde böyle ifade edilmektedir.

Bizleri, «sizler sosyal emperyalizm demeyin, bizde Oligarşi demeyiz, böylece gençlik hareketinin birliğini sağlarız» görüşünü savunmakla suçlayan bu arkadaşlarımız; bakın gazetelerinde neler yazmaktadırlar:

«Onlar (TİP, TSİP eğilimli olanlar kasdediliyor) mitingi (13 Martta yapılan Ankara'daki «Faşizmi protesto mitingi») «MC istifa» mitingi haline getirmek istiyorlardı. Bunu yapamadılar. Ama «Halklara Özgürlük» sloganını yasaklamayı başardılar. Devrimciler böyle bir mitingin iptaline sebep olmamak için bu tavizi verdiler ve miting bu surette yapılabildi.» (D.G. sayı 7, s. 6)

Görülüyor ki, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sorununda bu arkadaşların görüşleri çok tutarsız ve ilkeyi tavırda inkar eğilimindedir. «Halklara özgürlük» sloganı bizce, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını en iyi ifadelendiren ve bu konuda propoganda ve ajitasyon, hatta örgütlenme görevini en çok yerine getiren bir slogandır. Bu sloganı reddetmek, özünde ayrılma hakkını reddetmektir. Ayrıca, bu sloganın ve Kürt ulusunun sömürge bir ulus olduğunun kabul edilmesi; hiçte PDA ve onun gibi düşünen diğer revizyonist grupların iddia ettiği gibi, «ayrı mücadele» anlamına gelmemektedir.

Bizim ulusal soruna ilişkin görüşlerimiz bellidir. Burada ayrıca, uzun uzun açıklamalara girmeyi gereksiz görüyoruz. Yalnız şurayı kesinlikle belirtelim ki; ne «Halklara Özgürlük» sloganı, ne de «Kürdistan'ın sömürge olduğunun kabulü» ayrı mücadelenin savunulması için temel noktalar değildir. Ayrı ve birlikte mücadele (ve aynı zamanda ayrı örgütlenme ve ortak örgütlenme) sorunu, kesin olarak o ülkelerin somut koşullarına, ezen ve ezilen ulusun kurtuluş hareketindeki sosyal uyanışın ve örgütlenmenin seviyesine, düzenin ve iktidarın niteliğine, vb. nedenlere bağlıdır. Ve sömürge statüsü içinde olmakta bu nedenlerden sadece bir tanesidir. Henüz ezen ulus şovenizminden kurtulamamış belli gruplara ve onların ortalığı toz dumana boğan yaygaralarından etkilenen dürüst unsurlara, kolaylık olmak üzere bir örnek vereceğiz. Ve bu örnek üzerinde devrimcilerin genel olarak tavrının nasıl olması gerektiğini somutlaştıracağız. Görülecektir ki, sömürge olup olmamak tek başına ayrı veya birlikte mücadeleyi belirlemez. Gerçi alıntımız biraz uzun olacak ama, hoş karşılanacağımızı umarız:

«Başlangıçta Marx, İrlanda'nın ezilen ulusun ulusal hareketi ile değil, ezen ulusun işçi hareketi ile kurtulacağını sanmıştır. Marx bütün milliyetlerin tam kurtuluşunu ancak işçi sınıfının zaferini gerçekleştireceğini bildiği için, ulusal hareketi mutlak bir şey olarak ele almadı. Ezilen ulusların burjuva kurtuluş hareketiyle, ezen ulusun proleter kurtuluş hareketi arasındaki olanaklı olan bütün karşılıklı ilişkileri önceden kestirmek olanaksızdır. (Bugün Rusya'da ulusal sorunun çözümünün bu kadar zor oluşu bundandır.)

«Bununla birlikte olaylar öyle gelişti ki, İngiliz işçi sınıfı oldukça uzun bir süre liberallerin etkisi altında kaldı, liberallerin bir yedek kuvveti durumuna düştü. Ve bir liberal işçi politikası izleyerek kendi kendini kısır hale getirdi. İrlanda burjuva kurtuluş hareketi, gittikçe güçlendi ve devrimci biçimlere büründü. Marx, bu konudaki görüşlerini yeniden gözden geçirdi ve düzeltti. «Bir ulusun başka ulusu boyunduruk altında tutması kendisi için ne büyük felaket.» İrlanda, İngiliz boyunduruğundan kurtulmadıkça, İngiliz işçi sınıfı hiçbir zaman özgürlüğüne kavuşamıyacaktır. İngiltere'de gericilik, İrlanda'nın boyunduruk altında tutulmasıyla beslenmekte ve güçlenmektedir. (Tıpkı Rusya'da gericiliğin bir sürü ulusların boyunduruk altında tutulmasıyla beslendiği gibi!).

«Ve Marx, Enternasyonale «İrlanda ulusuyla», «İrlanda Halkıyla»... dayanışma kararı alması için öneride bulunurken... İrlanda'nın İngiltere'den ayrılmasını savunuyor.

«Marx'ın vardığı sonuçların teorik temeli neydi? İngiltere'de burjuva devrimi çoktan tamamlanmıştı. Ama henüz Irlanda'da bu devrim gerçekleşmiş değildir; yarım yüzyıl sonra, şimdi, İngiliz liberallerinin reformlarıyla gerçekleşmektedir. Eğer İn-

giltere'de kapitalizm, Marx'ın ilkten umduğu kadar çabuk devrilmiş olsaydı, İrlanda'da bir burjuva demokratik ve genel ulusal hareketin yeri olmazdı. Ama bu hareket geliştiğine göre, Marx, İngiliz işçilerine bunu desteklemeyi, bunu devrimci doğrultuda hızlandırmayı ve kendi özgürlükleriyle bağdaşan bir sonuca vardırmayı öğütledi.

«Marx ve Engels'in İrlanda sorununda politikaları (bugünde pek büyük pratik önemini koruyan) ezen ulusların proletaryasının ulusal hareketler karşısındaki tutumunun parlak bir örneğidir. Bu politika, her renkten ve her dilden bütün ülkelerin burjuva dar görüşlülüğüne kapılmış kimselerinin, bir ulusun toprak ağalarının ve burjuvazisinin zorbalığı ve ayrıcalıklarıyla çizilmiş olan devlet sınırlarını değiştirme fikrini, «ütopyacı» bir fikir olarak ilan etme gayretkeşliğine karşı bir uyarı niteliğindedir.

«Eğer İrlanda ve İngiltere proletaryası, Marx'ın ileri sürdüğü politikayı kabul etmemiş olsalardı ve İrlanda'nın ayrılmasını bir slogan olarak benimsememiş olsalardı, en kötü oportünizme düşmüş olurlardı, demokratlar ve sosyalistler olarak görevlerini unuttuklarını göstermiş olurlardı ve İngiliz gericiliğine ve İngiliz burjuvazisine ödünde bulunmuş olurlardı.» (Lenin, U.K.T.H., s. 106-107-108-109)

«Devrimci Gençlik»te, bu temel ve yan sloganlara ilişkin olarak, arkadaşların, sorunu koyuş biçimine tepkiler olmuş olacak ki; konu üzerinde biraz durmanın gereğini duymuşlar. Ve, «Halka Hürriyet yerine daha doğru olduğu için Faşizme nihayet, Halklara hürriyet sloganını savunmaktayız» diyorlar. Şöyle devam ediyorlar: «... bütün sorun aynı sayıda bir yan slogan olarak -ve sonuçları düşünülmeden- faşizme nihayet, Halka hürriyet'in öneril-

mesinden kaynaklanıyor..» Demek ki, bu yan sloganı, sonuçlarını düşünmedikleri için önermişler! İlk bakışta özeleştiri yaptıkları zannediliyor ama, yazıyı bir bütün olarak değerlendirirsek samimiyetsizlikleri hemen sırıtıyor: «Milli meseleyi sloganlar düzeyinde tartışmamız isteniyor. Hemen belirtelim ki; her meselede olduğu gibi milli meseleyi de yalnızca sloganlar düzeyinde tartışmak yanlıştır. Eğer tartışılması gereken bir konu varsa, bu program hedefleri ve eylem programı temel alınarak tartışılmalıdır. Bunun ötesi havanda su dövmek olacaktır.»

Sanki bu arkadaşlarımızın ulusal soruna ilişkin belli bir programları varmış ve bunu hem ideolojik, hemde pratik olarak halletmişlerde, o yüzden sorunu «sloganlar düzeyinde» tartışmak istemiyorlarmış! Oysa kendileri de çok iyi biliyorlar ki, Halklara Özgürlük sloganı, kendi kaderlerini tayin hakkının savunulmasının en açık ifadesidir. Ve, «yığınlara doğru mesaj götürmektedir.» Ve yine; «herkes halklara özgürlükten, Kürtlere özgürlük istendiğini anlamaktadır. (Elbette bu ayrıca Kürtlere özgürlük ve kürdara azadi sloganlarını geçersiz kılmaz). Bu slogandan vazgeçilemez. Ve bizler gerçekten Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesini istiyorsak, bu isteğimizin belirtisi olarak ezilen ulusun ayrılma özgürlüğünü savunmalıyız ki, bu mücadele birliğinin temellerinin «zor» değil, «gönüllülük» olduğu, ulusların eşitliği demek olduğu anlaşılabilsin.»

Üzerinde tartıştığımız yazı, çelişkilerle doludur. Bir yandan doğru şeyler ifade edilirken, bir yandan da özeleştiri yapılmadan daha önce savunduklarının doğruluğu ispat edilmeye çalışılmaktadır. Şöyle diyorlar: «Faşizme ölüm, halka hürriyet diyen Halkın Kurtuluşu ve Halkın Sesi, Kürt hal-

kından vazgeçerek reformizme el uzatmaktadırlar. «Oysa önce belirttiğimiz gibi, bu arkadaşlarda, «faşistlere zindan - halka özgürlük, faşizme nihayet - halka hürriyet» sloganlarının hemde yan slogan olarak (suçladıkları gruplar her halde bu sloganı temel slogan olarak kabul ediyorlar!) kullanılmasını öneriyorlardı. Bu noktada, suçladıkları Halkın Kurtuluşu ve Halkın Sesi ile aynı çizgiye düşmüyorlar mı?

«... Söz konusu sloganın **biçimsel** ifade edilişinin tartışılması pratiğimize ışık tutmaz. Ve ikincil dereceden bir öneme sahiptir.»

«.. Teorik olarak «halk» ya da «halklar» kelimesini kullanmak bizi siyasi bakımdan farklı bir sonuca götürmez. Eğer programızda da milli meseleyi açık ve seçik somut ve canlı sunabiliyorsak, Türkiye'de iki ayrı ulusun ama, ezen ve ezilen ulusların mevcudiyetini vurguluyorsak, Türkiye halkı'da desek Türkiye halkları da desek ulaşacağımız siyasi sonuçlar değişmeyecektir. Ama yeter ki, bu konuda art niyetli olmayalım, ve egemen ulus milliyetçiliğinin önyargılarına alet olmayalım.» (D. G. sayı 8, s. 13, faşizme nihayet halklara hürriyet başlıklı yazıya bakınız.)

Hayır, «Devrimci Gençlik»! Siz ne yaparsanız yapın, ne yazarsanız yazın, bu soruna yaklaşımınızda ki gayri - ciddiliğinizi örtbas edemiyeceksiniz. Teorik olarak «halk» ya da «halklar» kelimesini kullanmak, ülkemizin somut koşullarında bizi siyasi bakımdan farklı sonuçlara götürür. Çünkü ne sizin bu konuda bir programınız var ve bunu pratiğinizde «açık ve seçik, somut ve canlı» olarak sunmuşsunuz, ne de ezilen ulus devrimcilerine ve diğer emekçilerine belli bir güven vermişsiniz. Bu gün, «Türkiye halkı» kavramını kullanmak, güvensizlik ortamını körüklemektir ve subjektif ni-

yetlerinize rağmen objektif olarak bu, «Türk halkı» anlamına gelmektedir.

Ulusal sorunda devrimci hareketin, hem program olarak, hem de bunun pratikteki yansımaları olarak görevini yerine getirmesi ve birlikte mücadelenin koşullarını yaratması sonucun da; ancak ve ancak o zaman diğer bir çok sorunla birlikte, sadece «Halk» kelimesini kullanıp kullanmamakta tartışılabilecek ve iki ulusun devrimcileri karşılıklı hoşgörü içinde, tüm konularda olduğu gibi, bunada birlikte karar vereceklerdir.

c — «Sürekli Faşizm» mi Yoksa «Faşist uygulamaların artması ve örgütlenmesinin gelişmesi» mi?

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, ülkemiz emperyalizmin ilişki ve çelişkilerini bir sismograf gibi yansıtmaktadır. Kapitalizmin derinleşen bunalımı en çok da bizim gibi bağımlı ülkelere şiddetli bir şekilde yansımakta ve sınıf mücadelesinin keskin biçimlere bürünmesine neden olmaktadır. Bu açıdan hakim sınıfların iktidarlarını sürdürmenin yolunu, niçin daha çok baskı ve terör yöntemleri uygulamakta gördükleri de böylece açıklığa kavuşmaktadır.

Bugün ülkemizde en büyük tehlike Faşizm olmasına ve anti - faşist mücadele acil bir görev olarak karşımızda durmasına rağmen, faşizme karşı güçlerin asgari noktalarda da olsa, birlikte tavır almaları, çok zor gerçekleştirilebilmektedir. Bunun nedeni, elbetteki değişik grupların bu soruna yaklaşımlarından (diğer birçok temel sorunla birlikte) kaynaklanmaktadır.

Henüz işçi sınıfının partisinin olmadığı, dağınıklık ve örgütsüzlüğünün belirgin olarak görüldüğü bir ortamda, faşizm tehlikesini alt etmek bes-

belli ki çok zor olacaktır. Ama bu zorluğun üstesinden gelmek ve kitleleri faşizme karşı mücadelenin içine çekmek görevi de, bugün en temel görevlerimizden biridir.

Emekçi yığınların ve ilerici, yurtsever tüm güçlerin ve örgütlerinin çok önem taşıyan bir ortak çıkarı var: O da birlikte mücadele ederek faşizm tehlikesini yok etmektir.

Faşizme karşı tutarlı bir mücadele sürdürmek için bu soruna ilişkin yanlış görüşlerle mücadele etmek göreviyle de karşı karşıyayız. Bu nedenle, ilk önce, faşizmin tanımına ilişkin Dimitrof'tan genel doğruları aktaracağız. Diğer bir çok konuda olduğu gibi faşizm konusu da öylesine karıştırılıyorki, herkesin bildiğini iddia ettiği genel doğruları burada tekrarlamak bizce bir zorunluluk olmaktadır.

«Faşizm, emperyalizm ve sosyal devrim döneminde kapitalist burjuvazi ve diktatörlüğünün sınıf hakimiyeti sistemidir. Faşizm, burjuvazinin sınıf egemenliğinin son aşamasıdır.

«Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulunun 13. oturumunda işbaşındaki faşizmi, finans - kapitalin en gerici, enbağnaz ve en emperyalist unsurlarının açık zorba bir diktatörlüğü olarak doğru bir biçimde tanımladı.

«Tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşullar; ulusal özellikler, hatta bir ülkenin uluslar arası durumu, faşizmin ve faşist diktatörlüğün değişik ülkelerde değişik biçimlerde gelişmesine yol açmaktadır.

«Faşizmin yönetimi ele geçirmesi, sadece bir burjuva hükümetin bir diğerini izlemesi değildir. Burjuvazinin burjuva demokrasisinin belli bir sınıfsal egemenliği içeren devlet biçiminin, bir diğeriyle, açık terörist diktatörlükle değiştirilmesidir.

«Faşizm - Burjuva demokrasisinin kalıntıları-

nı yok ederek ulu orta şiddet taraftarları bir hükümet sistemine dönüştüğü için sözde demokrasiyi sarsar ve emekçilerin gözünde kanun otoritesini yıkar.

«Faşizmin hiçbir genel tarifi - doğru olsa bile-değişik aşamalardaki bütün ülkelerde gelişimini ve faşist diktatörlüklerin çeşitli biçimlerini özel niteliklerinin incelenmesi gereğini ortadan kaldırmaz. Her ülkenin kendi ulusal özelliklerini, faşizmin özel ulusal niteliklerini incelemek, irdelemek ve ortaya koymak ve buna göre faşizme karşı etkili mücadele yöntem ve biçimlerini bulmak zorunludur.

«Bütün ülkeler ve halkları için geçerli, evrensel bir faşizm şeması ortaya koymak büyük bir yanlış olacaktır. Bu, gerçek bir mücadele sürdürmemize yardım etmeyecek, zararlı olacaktır» (Bakınız: Dimitrof, Faşizme Karşı Birleşik Cephe)

Biz, «halkların özgürlüğü için en büyük tehlike olan faşizme karşı mücadeleyi, yakın dönemin temel görevlerinden biri olarak» görüyoruz. Bu nedenle ideolojik planda mücadele; bu görevi saptıranlara ve hedef şaşırtanlara karşı yöneltilmeli ve yoğun bir siyasi gerçekleri teşhir etme kampanyası yürütülmelidir. İdeolojik mücadele öncelikle, iki alanda birden sürdürülmelidir:

İlk önce ideolojik mücadele, faşizm konusunda yanlış ve tutarsız ideolojileri savunan siyasi grupların ve reformcuların görüşlerinin mahkum edilmesine yönelik olmalıdır. Özellikle kitleleri faşizme karşı mücadelede pasifizme iten reformcu görüşlerin sahte yüzleri iyice açığa çıkarılmalıdır. Unutmayalım ki, «Reformculuğa karşı mücadele her zaman faşizme karşı mücadele demektir. Ve faşizme karşı mücadele her zaman reformculuğa karşı mücadele demektir.» (Dimitrof)

İkincisi ideolojik mücadele, faşizmin yalan ve

demagojisine karşı kitlelerin uyarılması ve onlara doğru hedefler gösterilmesine yönelik olmalıdır. Bu iki alanda birden sürdürülecek ideolojik mücadele: faşizme karşı yürütülen örgütlü mücadelenin önemli bir yanını teşkil etmektedir.

Ülkemizdeki değişik *faşizm anlayışları* önce de vurguladığımız gibi faşizme karşı mücadele yöntemlerinde de yanlış gösüşlere yol açmaktadır. Tabii ki, bu yaklaşımların temelinde, ülkenin ve dünyanın somut koşullarının farklı yorumu yatmaktadır.

Ülkemizde, iç dinamizmi ile kapitalizme geçmiş metropol ülkelerden farklı bir yönetim biçimi vardır. İlk olarak bunu açıkça ortaya koymak zorunludur. Öyleyse ülkemizdeki hakim sınıfların sınıf egemenliğinin biçimi nedir? Bu soruya doğru cevap vermek, ancak ülkemizin somut özelliklerinin (Emperyalizmin günümüzde yarı sömürge ve sömürge ülkelerle olan ilişki ve çelişkileri ışığında), etraflıca bir incelenmesinden geçer.

Emperyalizmin yarı sömürgesi olan ülkemizde, bugüne dek demokratik devrim tamamlanamamıştır. Kapitalizmin gelişimi dış dinamizm tarafından belirlendiğinden ve buna bağlı olarak burjuvazinin zayıf ve cılız oluşu nedenleriyle; burjuva demokratik devrim doğrultusunda ki adımlar tamamlanamamış ve bu adımlar devrimci bir yol izlememiştir. 1908, 1920, 1960 hareketlerini buna örnek olarak göstermek mümkündür.

Yeni sömürgecilik döneminin yöntemlerine ve özelliklerine uygun bir biçimde kapitalizmin ülkemizde hakim üretim biçimi durumuna gelmesiyle, dışa bağımlı ve uluslararası burjuvazinin uzantısı olan yerli tekelci burjuvazi, egemenliği ele geçirmiştir. Fakat güçsüz oluşu ve ülkede tarihi ve ekonomik koşulların bir yansıması olarak kapitalizm-

öncesi üretim ilişkilerinin bütünüyle tasfiye edilememesi sonucunda; bu üretim ilişkilerini temsil eden unsurlarla, tekelci burjuvazi, çelişkili bir uzlaşmayla ittifaka girmiştir. Emperyalizminde içinde yer aldığı bu ittifaka azınlık yönetimi anlamında **oligarşi** diyoruz. (Buraya kadar kullandığımız hakim sınıflar kavramıyla bu ittifakı kasdediyoruz.) Bizce bu tanım, bu ittifakı çok somut bir biçimde ifade etmektedir.

Biz, ülkemizdeki yönetim biçiminin kabaca özelliklerini belirtmeye çalıştığımız bu yapının bir yansıması olduğunu ileri sürüyoruz. Bu yapı iyice anlaşılmadan ne faşizm sorununa, ne de genel olarak ülkemizdeki devlet biçiminin özelliklerine doğru bir yaklaşımda bulunulamıyacağını iddia ediyoruz.

Kısaca en genel özelliklerini belirttiğimiz ülkemizde nispi demokrasi unsurlarıyla baskı ve terör unsurları iç içe bulunmaktadır. Ve ülkemizde bugün, bu yapının demokrasi yanını görenler ve abartanlar, bizde devlet biçimi olarak burjuva demokrasisi olduğunu; baskı ve terör yanını görenler ise faşizmin devlet biçimi olduğunu savunmaktadırlar. Bu ikincilerin içinde, «sürekli faşizmi» ileri süren «Devrimci Gençlik» çevresindeki arkadaşlar, ön planda yer almaktadırlar.

İşte, ülkemizde «sürekli faşizm» mi var veya «faşist uygulamaları» mı söz konusu şeklindeki tartışmalara, bu söylediklerimizin ışığında ve buraya kadar yaptığımız açıklamalar dikkate alınarak yaklaşılması gerektiğine inanıyoruz.

«Devrimci Gençlik»e göre; ülkemizde sürekli faşizm var. Tabii bu sonuca, «emperyalizmin 3. bunalım döneminin» ve ülkemiz koşullarının tahlili sonucunda varıyorlar. Devrimci Gençlik yayınlarının 4. broşüründe (Emperyalizm ve Yeni Sömürge-

cilik Broşüründe) ve «Devrimci Gençlik» gazetesinin 2., 5. ve 6. sayılarında konuya ilişkin görüşlerini anlatıyorlar. Bu anlatılanlara kısaca bakalım:

«Burjuva demokrasisi, burjuva diktatörlüğünün bir biçimidir. Burjuvazinin baskı ve teröre dayanmayan, esas olarak **barışcıl** yollarla sürdürdüğü yönetimidir. Faşizm ise burjuvazinin terörcü diktatörlüğüdür. Ve tekel olgusu ile birlikte ortaya çıkan bir durumdur. Bunlar herkesin bildiği genel doğrular.» (D. Gençlik, sayı 2, s. 3)

Hayır, bizim böyle «genel doğrulardan» haberimiz yoktur. Hele, burjuva demokrasisinin «esas olarak **barışcıl** yollarla sürdürüldüğünü» hiç bilmiyorduk!

Bildiğimiz kadarıyla **terör unsuru,** burjuva devlet biçimlerinin hepsinde, burjuvazinin, iktidarını sürdürmek için başvurduğu yöntemlerin içinde belirleyici unsurdur. **Barışçıl yollar ise talidir.**

«Burjuva devlet biçimleri son derece çeşitlidir, ama özleri hep aynıdır: Bütün bu devletler son çözümlemede, şu ya da bu biçimde, ama zorunlu olarak, bir burjuvazi diktatoryasıdır.» (Lenin, Devlet ve İhtilal, s. 42) Bu biçimlerden (Meşruti, Monarşik, Demokrasi, Faşizm, vb.) hiç biri halk için demokrasi değildir. Ve **halka karşı barışçıl yöntemleri esas olarak almaz;** tam tersine, hepside hakim sınıfların, döneme uygun diktatörlükleridir ve yalnızca kendileri için demokrasidir. «Devrimci Gençlik», bu konuda, yukarıdaki görüşü ile devlet ve devlet biçimleri konusunda cahilliğini sergilemiş bulunmaktadır. Burada ustalardan bir çok alıntıyla sorunun üzerinde daha uzunca durabiliriz. Ama sadece devlet biçimlerinden birisi için -DEMOKRASİ İÇİN- Lenin'in söylediklerini aktarırsak, sorunun iyice ve tartışılmaya yer bırakılmadan açıklığa kavuşacağını zannediyoruz:

«Demokrasi bir devlet biçimidir, çeşitli devlet biçimlerinden biridir. Öyleyse, her devlet gibi, Demokrasi de, zorun, örgütlenmiş olarak, sistemli biçimde insanlara uygulanmasıdır.» (Lenin, Devlet ve İhtilal, s. 111).

Ayrıca, «Devrimci Gençlik» metropol ülkelerde burjuva demokrasisinden bahsetmekle de yanılgı içine düşmüştür. Çünkü, «Tekelci kapitalizmin (emperyalizm, tekelci kapitalizmdir) siyasi üst yapısı demokrasiden siyasi gericiliğe değişimdir. Demokrasi serbest rekabete tekabül eder, siyasi gericilik tekele tekabül eder... Emperyalizm hem dış hem de iç siyasette demokrasiyi yıkmaya doğru, gericiliğe doğru mücadele eder. Bu anlamda emperyalizm söz götürmez bir biçimde genel olarak demokrasinin, bütün demokrasinin «inkarı»dır...» (Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, s. 27)

«Devrimci Gençlik», baskı ve terörü, faşizmle karıştırdığından, faşizmin tekel döneminin bir ürünü olma gerçeğinden hareket etmesine rağmen, ülkemizdeki devlet biçimini, yönetim niteliğini bir türlü kavrayamamaktadır. Onlara göre, «ülkemizde tekelci burjuvazinin kendine has, baskı ve teröre dayanan, anti - demokratik yönetimi esastır. Nasıl bir burjuva demokrasisidir ki, baskı ve terör daima siyasi yönetimin asli ögesidir, demokrasi ise tali - istisnai ve istikrarsızdır. Elli yıllık cumhuriyet tarihinde Ankara ve İstanbul otuza yakın yıl sıkıyönetimle yönetilmiş, işçi sınıfına gerçek bir örgütlenme hakkı tanınmamış, şovenizm ve asimilasyon, sürekli bir baskı ve zulüm yöntemi olarak sürdürülmüş, **terör ve baskı tekelci burjuvazinin iktidar aracı olarak devlet aygıtı içinde kurumlaşmıştır.** Böyle bir siyasi yapıya, burjuvazinin yönetim biçimine biz, «sömürge tipi faşizm» diyoruz. İsteyenler

«sömürge tipi demokraside» diyebilirler.» (D. Gençlik, sayı 8, s. 11)

Hem elli yıllık cumhuriyet tarihinde baskı ve terör, yönetimin asli ögesidir, hemde faşizm; «klasik tanımlamalarla çözümlenemez» ve tekelcilik olgusuyla birlikte ortaya çıkmıştır! Yani, «öz olarak bütün tekelci iktidarlarda yani oligarşik yönetimler de vardır. Ama belirleyici duruma belirli tarihi anlarda geçmektedir.» (D.G.Y.4. broşür, s. 85)

«Devrimci Gençlik» sorunu doğru koyamadığından, zorunlu olarak bir sürü şeyi birbirine karıştırmaktadır. Arkadaşlara göre, «1950 lere kadar ülkemizde küçük burjuvazinin diktatörlüğü vardır.» Doğrusu biz bu işin altından nasıl kalktıklarını, baskı ve terörü faşizmle karıştırdıklarından bu tahlilleri nereye kadar götüreceklerini çok merak ediyoruz. Bu görüşler, ülkemizde, 50 yıldır faşizm sürdüğü anlamına gelmektedir ki; «Allahın bu arkadaşlara biraz akıl ihsan eylemesini» istemekten başka elimizden bir şey gelmiyor!

Bir kere, şunu kesinlikle belirtelim ki, arkadaşların kullandıkları «sürekli faşizm», kavram olarak «kesintisiz devrim» de geçmemektedir ve «kesintisiz devrim» de faşizm konusuna sadece bir paragrafta değinilmektedir. Orada şöyle yazılmaktadır: «Bizim gibi ülkelerde oligarşik yönetim, rahatlıkla işçi ve emekçi kitlelerin demokratik hak ve özgürlüklerinin olmadığı tam bir dikta yönetimiyle ülkeyi yönetebilmektedir. Buna **sömürge tipi faşizm** de diyebiliriz. Bu yönetim, ya klasik burjuva demokrasisi ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan «temsili demokrasi» ile icra edilir, (gizli faşizm), ya da sandıksal demokrasiye itibar edilmeden açıkça icra edilir. Ancak açık icra sürekli değildir. Genellikle, ipin ucunu kaçırdığı sıra baş vurduğu bir yönetimdir.» (K. Devrim 2-3)

Görüldüğü gibi arkadaşlarımız, geçmişin yorumunu ve kendilerinin yaptığı ilginç katkıları, çok ustaca ve «mirasçılık pozlarıyla», tekrar geçmişe mal etmektedirler. Bu konuya biraz sonra tekrar döneceğiz.

Unutulmamalıdır ki; **burjuva devlet biçimlerinin hiçbiri sürekli değildir.** Dünyanın ve ülkenin değişen koşullarına; ekonomik, sosyal ve siyasal özelliklere, sınıf mücadelesinin seviyesine, güçler arasındaki dengeye vb. nedenlere göre, bu biçimlerde değişirler. Ya bir devlet biçiminden diğerine geçilir, yada yeni bir biçim ortaya çıkar.

Biz, ülkemizin kabaca belirtmeye çalıştığımız özelliklerinin ışığında, diyoruz ki: **sürekli faşizm yoktur ve olamaz.** Faşizm, dünya çapında tekelci sermayenin varlığıyla ortaya çıkmıştır ve tekel döneminin bir ürünüdür. Özellikle, eski sömürgecilik döneminin yarı - sömürge ülkelerinde de devlet biçimi olarak faşizmi, kelimenin gerçek anlamıyla, burjuvazinin sınıf egemenliğinin aldığı en son devlet biçimi olarak görüyoruz.

Yalnız yeni sömürgecilik döneminde, emperyalizmin sömürü biçimlerindeki değişikliklerin ve genel olarak emperyalist - kapitalist sistemin kendi içindeki yeni ilişki ve çelişkilerinde durumuna uygun olarak; **burjuva devlet biçiminin oligarşik dikta şekline büründüğünü savunuyoruz.** Bizce bugün ülkemizde devlet biçimi ne faşizmdir ne de demokrasi, bu biçim oligarşik diktadır ve **oligarşik dikta;** demokrasinin sınırlarının, emperyalizm, yerli tekelci burjuvazi ve toprak ağalarının en irilerine kadar daraldığı bir devlet biçimidir.

Yeni sömürgecilik döneminde, özellikle de kapitalizmin bunalımının derinleştiği dönemlerde, bunun etkilerinin sonucu olarak hakim sınıfların kendi aralarındaki çelişkiye de çözüm bulma amacıyla

ve daha çokta gelişen halk muhalefetini durdurmak için oligarşik devlet biçiminin yerine, yukarıdan aşağıya, faşist diktatörlüğü yerleştirmeye çalışmakta olduklarını görüyoruz.

Yine özellikle bu biçimin **askeri - faşist** diktatörlük şeklinde somutlaştığını ve bunlardan bazılarının uzun süreli, bazılarının ise kısa süreli olduklarını görüyoruz. Bu diktatörlüklerin baskı ve terör ölçüsü, ülkede bunalımın şiddetine, yarattığı ekonomik, sosyal ve siyasi etkilerine göre değişmektedir.

Bu dönemler, emperyalist zincirin halkalarında derin etkiler yaratmakta, diğer koşulların da oluştuğu yerlerde ise, bu halkalar da devrim durumları yaratarak halkanın kopuşuna yol açmaktadır. Bazılarında ise, kendini, toplumsal patlamalar şeklinde göstermektedir.

Eğer, biz bu gün, **faşizmin en büyük tehlike olduğunu savunuyorsak, bunu sürekli olduğu için değil; açık bir faşist tırmanış olduğu için ileri sürüyoruz.**

Faşizm, bugün aşağıdan kadrolarıyla ve çeşitli devlet kurumlarını da ele geçirmeye çalışarak, ayrıca halkın her türlü istismarına da dayanarak; tekelci sermayenin en şoven ve en ırkçı kesiminin desteğinde, hazır iktidarda söz ve pay sahibi olma durumundan da yararlanarak, kendisi için, bu «açık ve yıldırıcı diktatörlüğün» maddi ortamının hazırlanmasının yoğun çabaları içindedir. İşte bu nedenlerle **faşizmin tırmanışından** söz ediyoruz.

Faşizmin devlet biçimi olarak var olduğunu kabul etmek, yani «sürekli faşizm»i savunmak; aynı zamanda bu tırmanışa seyirci kalmak demektir. Bu anlayış, anti - faşist mücadelede devrimcileri çok yanlış taktikler uygulamaya ve faşizme karşı birleştirebileceği güçlerden onları tecrit olmaya götü-

rür. Ki «Devrimci Gençlik» çevresinde ki arkadaşlar pratikte bu gün böyle bir durumun içine düşmüşlerdir.

d — **Diğer Konular :**

1 — Diğer tüm alanlarda olduğu gibi özellikle de bir sürü ayrı grubun gençlik kesimi içinde kemikleşme eğiliminde olmalarından da hareketle, öğrenci hareketi içinde yoğun bir ideolojik mücadele sürdürmek; en önemli görevlerimizden birisidir. Çünkü gençlik hareketinin toparlanmasında ve asgari de olsa bir birliğin koşullarının yaratılmasında, ideolojik mücadele bir çok görevi yerine getirebilecektir.

Hele Çin - Sovyet ikileminin gençlik içerisinde temel bir konu olarak ileri sürülmesi ve adeta bunu devrimci olup olmamanın ölçütü haline getirmeye çalışan dogmatik ve revizyonist grupların sınırlı etkilerinin daha da kırılması göreviyle de karşı karşıya olmamız; ideolojik mücadelenin önemini sanırız daha açık bir şekilde ortaya sermektedir. Bu grupların, Suruç olayı sırasında SSE'nin propaganda ve ajitasyonu yapmaları engellenince, bu ölçütü devrimci olmada temel kabul ettikleri iyice ortaya çıkmıştır. Ezilen ulusun devrimci ve dürüst unsurlarına «Kürt milliyetçileri, şovenistler» diye saldırıda bulundukları gazetelerinden sırıtmaktadır. (Bak: Halkın Kurtuluşu, sayı, 16)

2 — Biz «Devrimci Gençlik»de revizyonizm ve Sosyal emperyalizm konusunda ileri sürülen görüşlere de kesin olarak karşıyız. Sorunun bu şekilde konuşu çok yanlıştır. Ve arkadaşlarımızı tehlikeli bir noktaya kadar sürüklemiştir. «Devrimci Gençlik» 8. ve 9-10. sayılarında yazılanları okuyunca, bu arkadaşlara «utangaç PDA'cılar» dememek için kendimizi zor tuttuk! Burada konu üzerinde

uzunca durmak istemiyoruz. Sadece bir - iki yanlış noktayı belirterek geçeceğiz.

«Biz bugün Sovyetler Birliği'nde geriye doğru bir sürecin sosyalizmden kapitalizme geçiş sürecinin yaşanmakta olduğunu söylüyoruz. Bize bu gün Sovyetlerde burjuvazinin mi, yoksa proletaryanın mı diktatörlüğünün olduğu sorusu yöneltiliyor. Elbetteki, revizyonist iktidarın proletarya diktatörlüğü olduğu söylenemez. Revizyonist diktatörlük burjuva diktatörlüğüne geçiş için bir basamak olmaktadır.» (D.G. sayı 8, s. 15)

«... bir toplumun sosyalizme ileri mi gideceği yoksa kapitalizme doğru geriye mi gideceği sorunubütün bir geçiş dönemi için- politik yapının fonksiyonlarıyla ilgilidir. Politik etken bu dönem için belirleyicidir.» (D.G. sayı 9-10, s. 5)

Arkadaşların bu konuda söylediklerinin tümü, bu iki temel noktanın etrafında dönmektedir. Ve yaptıkları tahliller bu ana tespitlerin haklı gösterilmesine yöneliktir.

Birincisi, bu iki temel nokta, birbirleriyle bağlantılıdır ve birbirini desteklemektedir. **Revizyonist diktatörlük kavramı,** maddi temelleriyle birlikte konulmadıkça, yani hangi üretim ilişkileri üzerinde ortaya çıktığı kesin olarak belirtilmedikçe, hiçbir zorlama, sorunu açıklığa kavuşturamaz. Ve bu arkadaşların yapmaya çalıştıkları açıklamalar bu açıdan hiçte inandırıcı değildir.

İkincisi, geçiş döneminde (kapitalizmden komünizme geçişte), politik etkenin belirleyici olduğu şeklindeki görüşte yanlıştır. Politik iktidarın ele geçirilmesinden sonra, yukarıdan aşağıya doğru sosyalist üretim ilişkilerinin inşasına geçilirken, belirli bir dönem için politik etkenlerin belirleyiciliği ileri sürülebilirse de, bunun sosyalist dönemin başından sonuna kadar geçerli olduğu iddia edilemez.

Ve «Devrimci Gençlik», bu görüşünü kanıtlamak için, ustalardan hiçbir kaynak gösteremez. Zaten yazıdan da bu açıkca görülmektedir.

Ayrıca, arkadaşların bu konu üzerinde uzunca durmaları, kafaları daha çok bulandırmaya yaramaktadır. Tartışmalar, ülkemizde devrimin temel sorunlarına (devrim anlayışı, parti anlayışı, ve çalışma tarzı anlayışına) yönelik olmalıdır. Sosyal emperyalizm sorunu ise hiçte temel bir sorunumuz değildir.

Biz ülkemiz devriminin yolunu bu ikilemin dışında görüyoruz. Ve bunu defalarca açıkladık. Tavrımızın, bu sorun karşısında tarafsız olduğumuz anlamında olmadığını, aksine, taraf olduğumuzu ve devrimci ilkelerin tavizsiz savunulmasından ve ülkemiz pratiğine yaratıcı bir biçimde uygulanmasından yana olduğumuzu, sürekli vurguladık. Bu nedenle sorunun üzerinde burada tekrar durmayı gereksiz görüyoruz.

3 — «Devrimci Gençlik» çevresinde arkadaşların bizlere yönelttiği en büyük suçlama, «geçmişi inkar ettiğimiz», şeklindedir. Gerçi, yazılarında buna ilişkin birşey yok ama, özellikle gençlik kesiminde bu yönde boyuna spekülasyon yaptıklarını herkes bilir. **Şimdi, kimlerin gerçekten geçmişi inkar veya temsil ettiği, kimlerinse bunu istismar aracı olarak grup çıkarları yönünde kullandığı** konusu üzerinde biraz duralım :

«Devrimci Gençlik»e göre; Bu gün ülkemiz solunun ve devrimci gençlik hareketinin içinde bulunduğu sorunları, nedenleri ve dolayısıyla da çözümleri bakımından birbirine sıkı sıkıya bağlantılıdır.

«Devrimci gençlik hareketinin içinde bulunduğu sorunlara doğru çözümler getirebilmek için ülkemiz soluna doğru bir bakış açısı ve bu günkü

acil görevlerimizin *doğru* bir *tespiti zorunlu temel* şarttır.» (D.G.Y. 5. broşür s. 146)

«BUGÜN İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ SORUNLAR ANCAK SİSTEMLİ VE ÖRGÜTLÜ BİR İDEOLOJİK MÜCADELE İLE ÇÖZÜLEBİLİR... Bu görev yerine getirilmeden ve atlanarak ne bugünkü karmaşık ortam aşılabilir. NE DE SİSTEMLİ BİR SİYASİ YAPI İÇİNDEKİ DEVRİMCİ BİR BİRLİK OLUŞTURULABİLİR. Bu görevlerin yerine getirilmesi zamanla olacak bir iştir.» (D.G.Y. 5. broşür, s. 143-144)

«... yanlış görüşlerin üstesinden gelmek ancak tutarlı bir ideolojik mücadeleyle mümkün olacaktır. Ve bunun ancak geçmişin çok sıhhatli, ciddi, tutarlı bir eleştirisiyle mümkün olacağı inancındayız. **Bu Türkiye solunun temel sorunudur.»** (D.G.Y. 1. broşür, s. 7-8)

«.. Bu koşullarda temel siyasi görev devrimci hareketin dağınıklığının giderilmesi, **devrimci birliğin** oluşturulması; **işçi sınıfının iktidar mücadelesinin aracı olarak devrimci partinin *yaratılmasıdır.*** Bu görev içinde bulunduğumuz somut tarihi koşullarda bütün diğer sorunların çözümü için çözülmesi zorunlu olan halkadır, diğer tüm sorunların esas çözümlerinin zorunlu ön koşulu, «olmazsa olmaz» şartıdır.» (D.G. sayı 6, s. 3)

Genel olarak arkadaşların bu tespitlerine katılmamak elde değil.. Yalnız geçmişin ideolojisi, sorunu hiç de böyle koymamaktadır. Geçmişte şöyle deniliyordu :

«Emekçi kitlelerin ekonomik ve demokratik mücadelelerinin oligarşik diktatörlük tarafından - isterse temsili görünüm içinde olsun - terörle bastırıldığı, merkezi otoritenin ordusu, polisi vs. ile «Dev» gibi güçlü olarak halk kitlelerine gözüktüğü, gizli işgalin var olduğu bu ülkelerde, kitlelerle te-

mas kurmanın, onları geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasıyla devrim saflarına kazanmanın temel mücadele metodu silahlı propogandadır.» (K.D. 2-3)

Herşey bizce, açık olarak ortadadır. Bu arkadaşların, «geçmişi savunanlar» olarak kendilerini lanse etmeleri ve diğerlerini geçmişi inkar etmekle suçlamaları, çok gülünçtür. Sağda solda, mirasyedi pozlarında dolaşmaları artık yeterli değildir. 1971'in şanlı direnişini ve bu tarihsel döneme damgalarını -inançları uğrunda ölüme giderek- basanların adlarını istismar edip, genç arkadaşların duygusal yanlarını okşamak ve geçmişe tapınmak artık çıkar yol değildir. Tutarlı unsurlar, **düşünce ve davranış birliği** içinde olmaya çalışan unsurlardır. Ve bugün, **ne geçmişi inkar ne de geçmişe tapınma, sorunlarımıza çözüm getiremez. Geçmişe sahip çıkmak, ancak; geçmişin hatalarından ders çıkarmak ve onları tekrarlamamakla, doğrularını ise bugünün somut koşullarına yaratıcı bir biçimde uygulamakla mümkün olabilir.**

Evet, «sürekli faşizm» şartlarında; yoğun bir ideolojik mücadeleyi «Devrimci Gençlik»le yürütmeye çalışan bu arkadaşların çalışma biçimleri; geçmişin ideolojisine göre, nasıl da **revizyonist çizginin** çalışma biçimine tıpa tıp uymaktadır!... (K. D. 2-3, Devrimci çizgi ve revizyonizm başlığı altında yazılanlara bakınız.)

Tekrar Birlik Üzerine :

Biz, **Devrimcilerin Birliği'ni** savunuyoruz ve bu birlikten yanayız. «Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği»nin şartı olarak da geneldeki bu birliğin gerekliliğini öne sürüyoruz. Ama, gençliğin birliği doğrultusunda da çaba göstereceğiz. Yazımızın başlarında da belirttiğimiz gibi, **bu kesimde asgari öl-**

çülerde bile olsa, sağlanacak birlikler; geneldeki birliğin oluşmasına katkıda bulunacaktır. Gençliğin birliğini oluşturmak için zorunlu şartlardan biri de, grupların, kendi grup çıkarlarını bu birliğin çıkarına tabi kılmalarına bağlıdır.

Devrimci hareket toparlanıp örgütlenince, somut programlar çerçevesinde sıhhatli bir birlik oluşunca; «Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği» de sağlam temellere dayanacak ve tutarlı bir ifadesini bulacaktır.

İdeolojik mücadelenin tutarlı bir biçimde ve pratik temeli üzerinde sürdürülmesiyle ve de sınıf mücadelesinin keskinleşmesiyle birlikte, ülkede devrimin temel sorunlarını doğru bir şekilde yansıtan görüşler etrafında toparlanma da sağlanacaktır.

İdeolojik, politik ve ekonomik - demokratik mücadeleyi, diyalektik bir bütünlük içinde ve üç alanda birden yürüterek; belli koşullarda ön plana çıkan temel ve tali görevleri doğru kavrayarak, ama mücadelenin bütün biçimlerini reddetmeden ve bu biçimleri yerinde kullanarak işçi sınıfının tutarlı politikasını savunanlar; elbette bu toparlanmanın ve birliğin başını çekeceklerdir. İşte, devrimci hareketin bu gelişimine uygunluk içinde toplumun her kesiminde de mücadele genişleyecek ve birlikler, nitelik olarak da daha tutarlı düzeylere çıkacaktır.

KURTULUŞ

ANGOLA'DA BİR DAYANIŞMA HAREKETİ

22 Aralık 1975'de Küba Komünist Partisi 1. Kongresinin kapanış oturumunda ki konuşmadan alıntılar.

Bu kongre toplanırken, Birleşik Devletler Cumhurbaşkanı, kardeş Angola halkına yardımımızın bir sonucu olarak, Birleşik Devletler ve Küba arasındaki ilişkilerin gelişmesinin her türlü umut ve olanaklarının -az ya da çok- ortadan kalkmış olduğunu ilan etmiştir.

Birleşik Devletler Cumhurbaşkanı Bay Ford'un bizi bununla tehdit etmesi gariptir. Önceden, ilişkilerimiz varken, bunu kestiler, ama şimdi kesecek birşeyleri yok ve şimdi umutlarını kestiler. (GÜLME VE ALKIŞLAR) Bu, Birleşik Devletler Cumhurbaşkanı hesabına «Umut Ambargosu» olarak adlandırılabilir. (GÜLMELER). Gerçekte artık varolmayan bir şeye amborgo koymuştur. (GÜLMELER).

Daha Porto Rico'yla Dayanışma Konferansı toplanırken, bunun, ilişkilerin gelişmesinin her türlü olanağını ciddi olarak etkilediği iddiasıyla kırgındılar. Ama, eğer Birleşik Devletlerle ilişkimiz olması için biz bu ülkenin onurunu reddetmek, bu ülkenin ilişkilerini reddetmek zorundaysak, Birleşik Devletlerle ilişkimiz olması nasıl mümkün olabilir?

Görülüyor ki, Birleşik Devletler liderlerinin mantığına göre, gelişen ilişkilerin, ya da ticari veya ekonomik ilişkiler kurmanın fiatı Devrimin ilkelerinden vazgeçmektir. Ve biz hiçbir zaman Porto Rico'yla dayanışmamızdan vazgeçmeyeceğiz. (ALKIŞLAR).

Bizim ne tür bir halk olduğumuzu düşünüyorlar? Nasıl bir ülkeyle ilgilendiklerini sanıyorlar? Eski Küba mı? Hayır! Bu yeni Küba'dır ve bu değişik bir ülkedir! (ALKIŞLAR). Ve onlar bu gerçeği kafalarına yerleştirmedikçe, ilişkilerin gelişmesinin hiçbir olanağını göremiyorum, çünkü Porto Rico'lu kardeşlerimizi hiçbir zaman terketmeyeceğiz, Birleşik Devletlerle yüz yıl hiçbir ilişkimiz olmasa bile (ALKIŞLAR).

Şimdi bu yalnız Porto Rico değil; şimdi Angola da. Bütün devrimci oluşumumuzda daima Afrika devrimci hareketiyle bir dayanışma politikası izledik. Devrimin ilk yaptıklarından biri bağımsızlıkları için mücadele eden Cezayirli savaşçılara silah yollamak oldu. Bu, Cezayirli savaşçılara silah yollamamız ve onları her uluslararası forumda desteklememiz olayına kızan Fransa Hükümeti ile ilişkilerimizi bozdu. Ama biz bu politikada kararlıydık ve onlara yardım ettik.

Devrimin zaferinden sonra yeni Cezayir Devleti belirli risklerle ve belirli tehlikelerle karşılaşmak zorundaydı, onlara yardımımızı yollamakta tereddüt etmedik ve yolladık.

Gine - Bissau'da savaşanlara gelince - Gine - Bissau'daki yurtseverlerle omuz omuza mücadele veren Merkez Komitesi üyesi Pedro Rodriguez Peralta olayı var.

Devrimin zaferinin ta başından beri Afrikada ki devrimci hareketleri ve ilerici hükümetleri destekledik. Ve onları desteklemeye devam edeceğiz! (ALKIŞLAR).

Bu yardım değişik biçimler almıştır: bazen silah yolladık, başka durumlarda adam yolladık; askeri eğiticiler, doktorlar, ya da yapı işçileri yolladık ve bazen üçünü de yolladık, yapı işçileri, doktorlar ve askeri eğiticiler. Enternasyonalist politikası-

na uygun olarak, Devrimin baştan beri yapmakta olduğu şey yardım edebileceği her yerde, faydalı olabileceği her yerde, ve de bu yardımın istendiği her yerde yardımcı olmaktır.

Aynı biçimde, ilişkilerimizi sürdürdüğümüz ve Portekiz sömürgeciliğine karşı bağımsızlık mücadelelerinin ta başından beri işbirliği yaptığımız MPLA'ya ve Angola halkına yardım ediyoruz (ALKIŞLAR), Angola'lı kadroların birçoğu Küba'da eğitim görmüştür.

Ama ne oluyor? Şüphesiz, Ford'un tebliğleri emperyalistlerin bize kızdıkları gerçeğinden kaynaklanıyor. Ve neden kızıyorlar? Çünkü hepsi onbir kasımdan önce Angola'yı ele geçirmeyi tasarlıyorlardı.

Angola doğal kaynakları zengin olan bir bölgedir. Angola kentlerinden biri olan Cabinda, büyük petrol kaynaklarına sahiptir. Bu ülkenin büyük mineral zenginlikleri - elmaslar, bakır, demir vardır. Emperyalistlerin Angolayı ele geçirmek istemeleri nedenlerinden biri budur.

Ve öykü gayet iyi bilinmektedir: Çok yıllar önce, Emperyalistler kolonilerin bir gün özgürlükleri için mücadele edeceklerinin farkına vardıklarında, onların hareketini örgütlemeye başladılar. Böylece, CIA adamlarıyla, FNLA'yı örgütlediler. Bunu söyleyen yalnız biz değiliz, FNLA'nın CIA tarafından örgütlendiği Times tarafından ayrıntılarıyla yenide açıklandı.

Angola halkı bağımsızlığını kazanmak üzere iken -Gine - Bisseau, Mozambik, Cape, Verde ve diğer ülkelerin bağımsızlıklarını kazandıkları gibi- Emperyalizm Angolada ki devrimci hareketi ezmek için yeni bir yol hesapladı. Luanda'yı onbir kasımdan önce kapmak için, Cabinde'yı petrolü ile birlikte onbir kasımdan önce ele geçirmeyi planladılar.

Ve bu planı yürütmek üzere birleşik devletler hükümeti Güney Afrika askerlerini Angolaya karşı çıkardı.

Biliyorsunuz ki, üç milyon beyazın ondört milyon siyah Afrikalıyı ezdiğinden ötürü Güney Afrika dünyanın en çok nefret duyulan ve itibarsız devletlerinden biridir. Ve orada, bütün dünya ilerici hareketi tarafından lanetlenen, bütün birleşmemiş ülkeler tarafından lanetlenen ve birleşmiş milletler tarafından lanetlenen, en rezil, utanç verici ve insanlık dışı rejimlerden biri kuruludur.

Güney Afrika bu faşist ve ırkçı rejimi yalnız güneyde sürdürmemekte, üzerinde bir çeşit himaye kurduğu Nabia bölgesini de işgal etmektedir.

Ve her türlü vicdan kırıntısından yoksun birleşik devletler hükümeti Güney Afrika askerlerini Angola'ya karşı çıkardı. Böylece Angola kuzeyde FNLA tarafından tehdit ediliyor ve güneyde silahlı kollar halinde örgütlenmiş askerlerce saldırıya uğruyordu. Onbir kasımdan önce Angola'yı ele geçirmek için her şey hazırdı. Ve plan çok katıydı; katı bir plandı; tek şey planın başarısızlığı oldu, uluslararası dayanışmayı, öncelikle, sosyalist ülkeler ve Afrikanın ilerici hükümetleri ile devrimci eylemleri tarafından Angolanın yiğit halkına sağlanan desteği, ya da dünyanın ilerici hükümetleri arasında, biz Kübalıların da Angolaya sağladığımız desteği hesaba katmamışlardı. (ALKIŞLAR)

Emperyalistler bunu hesaba katmadılar. Sonuç ne oldu? Sekiz kasımda Cabinda'ya bir saldırı düzenlediler ve ezici bir bozguna uğradılar. Cabinda da karşılaştıkları Giron'a benziyordu: Üç günde, yetmiş iki saatte istilacılar yok edildi. Luanda'da, on kasımda başkentten yirmi beş kilometre uzaktaydılar; Silahlı kollar halinde saldırılar; Şimdi Luanda'dan yüz kilometreden fazla uzaktalar. Bir çe-

şit askeri gösteri halinde, yirmi üç ekimden beri saldırmakta olan ve yirmi günden az bir zamanda yediyüz km. kadar ilerleyen Güney - Afrika silahlı kolları, Luanda'dan iki yüz km. uzakta durduruldular ve daha ilerlemeleri mümkün olmadı.

Uluslararası devrimci hareketle desteklenen Angola halkının yiğit mücadelesinin, emperyalist planı başarısızlığa uğratması işte böyledir.

Ve bu, emperyalistlerin, diğerleri arasında, bize kızmalarının nedenidir. Bazıları Angolalılara neden yardım ettiğimizi, orada ne gibi çıkarlarımız olduğunu merak ediyorlar. Bir ülke bir şey yaptığında, bunun petrol, bakır, elmas, ya da başka doğal kaynaklar için olduğunu düşünmeye alışmışlar. Hayır! biz maddi çıkarlar peşinde değiliz, ve mantıken, emperyalistler bunu anlamazlar, çünkü onlar tamamen şovenist, milliyetçi ve bencil ölçüt tarafından yönlendirilmektedirler. Biz Angola halkına yardım ederken temel bir enternasyonalist görevi yerine getiriyoruz! (ALKIŞLAR) Biz petrol, bakır veya demir aramıyoruz; biz hiç bir şey aramıyoruz. Biz yalnız bir ilkeler politikası uyguluyoruz. Biz Afrika halkının, bir kardeş halkın, emperyalistler tarafından ansızın yutulmak istenip, Güney Afrika tarafından canavarca bir saldırıya uğradığını gördüğümüzde pasif kalmayız. Pasif kalmayız, pasif kalmayacağız!

(Devamı var)

Fidel Castro

DÜZELTME

Dergimizin 2. sayısında yayınlanan «YAKIN GEÇMİŞİN TARİHSEL ÖNEMİ» başlıklı yazıda bazı dizgi yanlışları olmuştur. Düzeltir, özür dileriz.

SAYFA	SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
62	18	nedenler	nedenlerle
63	3	yaşamalarında	aşamalarında
63	11	onların	onları
65	34	sözedilecek	sözedilemiyecek
67	8-9	... olsa eğilimleri doğruluyacaktır.	... olsa aynı eğilimleri doğuracaktır.
71	23	«okullar»	«okulcular»
73	2	tekelleri	tekkeleri
75	14		en önemli rolü oynarlar. Zira hiç bir sınıf ve tabaka
75	18	aktarılırlar	aktarırlar
80	25	tarihsel	tarihsel dönemlerde